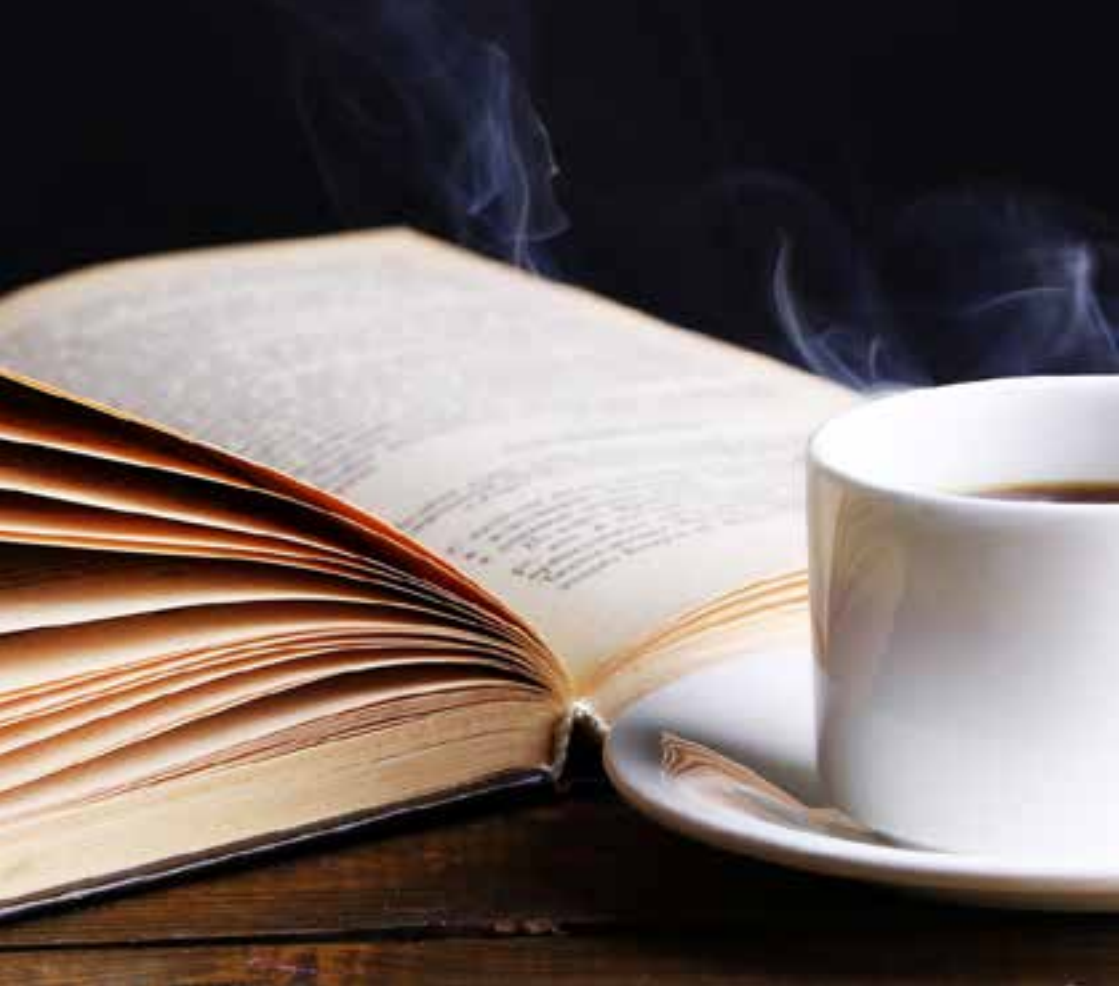

A L M A N A C H

**LITERÁRNÍ KAVÁRNA
PLZEŇ**

2023/2024

/Obsah/

Slovo úvodem	4
Krátké shrnutí letošního ročníku – volby poroty	6
<i>I. kolo – Kořeny války na Ukrajině</i>	11
Príliš čierna káva Lucia Gloziková	13
Mapa hovoří Dagmar Merašická	17
Bud' láska je ukrajinsky prosím Hana Hermanová	21
<i>II. kolo – Poruším-li tabu, co se (se mnou) stane?</i>	25
Podivuhodná tabu a tresty za jejich porušení David Seltenreich	27
My si na tu šetrnost posvítíme Marie Macková	31
Nic Cyril Mrázek	35
<i>III. kolo – Cesta k moci přes mrtvolky</i>	39
Poslední ráno Lucia Gloziková	41
Pro tebe, můj světe Dalibor Boubín	45
Mají taky strach? Eliška Havla	49
<i>IV. kolo – Spravedlivé nebo křivé obvinění?</i>	53
Dospělé pohádky pro děti Klára Vučičová	55
Nemáte právo Hana Hermanová	59
Odborná porota	64

Vážení a milí soutěžící a čtenáři,

děkujeme vám za zájem o naši Literární kavárnu. Literárních soutěží je u nás jako máku, téměř každé větší nakladatelství, knihovny i jiná uskupení věnující se literatuře mají své soutěže, takže je opravdu z čeho vybírat. Naši Literární kavárnu ale odlišuje divadelní prostředí a témata jednotlivých kol, která bývají více či méně spjatá s aktuálními činoherními inscenacemi. Nadšení psavci tak mohou čerpat inspiraci nejen kolem sebe, ale i u nás při konkrétních představeních.

Sborníkem, který právě držíte v rukou a ve kterém najdete odbornou porotou i veřejností nejlépe hodnocená díla, končíme 9. ročník této soutěže. Letos si můžete přečíst příběhy a texty na téma *Kořeny války na Ukrajině, Poruším-li tabu, co se (se mnou) stane?, Cesta k moci přes mrtvoly a Spravedlivé, nebo křivé obvinění?* Každý ročník Literární kavárny se totiž skládá ze čtyř kol, jež na sebe nenavazují, a autoři se tak mohou zúčastnit jen těch částí, o které mají zájem. Je jen na nich, zda zkusí napsat příspěvek ke všem tématům, anebo si vyberou jen jedno z nich. Důležité je téma i literární žánr konkrétního kola dodržet. Soutěž je několik posledních ročníků rozdělena do dvou kategorií, na juniorskou, která je určena autorům od 13 do 26 let, a seniorskou s neomezenou horní věkovou hranicí.

Cílem tohoto projektu je podporovat talentované tvůrce, poskytnout jim příležitost zveřejnit svou tvorbu a nabídnout jim prostředí, díky kterému na sobě mohou pracovat a zlepšovat se ve své zálibě. A já doufám, že se nám to podaří i v jubilejním 10. ročníku. Nepište jen do šuplíku, podělte se s námi o příběhy, které se rozehrávají ve vašich myšlenkách, ale konkrétní obrysy získávají až na papíře. S příštím ročníkem Literární kavárny si vyzkoušíte dramatický dialog, povídku s prvky absurdity, deníkové zápisky i reklamní texty pro neexistující svatební agenturu. Témata jsou následující: *Sexuálně motivované násilí, Ve světě fantasy, Hledání vlastní identity a Svatba jako příležitost*. Inspiraci najdete v našich činoherních inscenacích – *Souhlas*, který nás zavede do prostředí advokátů, *Maškaráda* přinášející jeden z úžasných příběhů Zeměplochy Terryho Pratchetta, *S barvou ven* s legendární komediální postavou Françoise Pignona, kterému se mnoho nedaří, je naivní, a tak trochu – pardon za ten výraz – blbec, a *Figarova svatba aneb Bláznivý den*, což je nestárnoucí francouzská komedie plná intrik, nevěry, starých dluhů, práva první noci a pikantní obžaloby mocných.

Děkuji všem přispěvatelům, čtenářům, porotcům i všem ostatním, kteří se na organizaci Literární kavárny podílejí.

doc. MgA. Martin Otava, Ph.D.
ředitel DJKT

FOTO | MARTINA ROOT

V letošní sezóně soutěže Literární kavárna 2023/2024 osvědčená šestičlenná porota kupodivu neměla tolik práce jako v předchozím ročníku. Zaznamenali jsme bohužel odliv především juniorských účastníků, jejich práce tentokrát přicházely jen v řádu jednotek, přičemž jsme byli z předchozích ročníků zvyklí číst vždy hned několik desítek soutěžních příspěvků. Nezaujala témata, mladí neměli celý rok chuť psát nebo nám největší psavci odrostli a vydali se na vysoké školy a již nemají čas? Ani zásoby z osvědčených gymnázií, kdy studenti naše témata dostávali jako školní zadání, tentokrát nedorazily. Škoda. I seniorská kategorie tentokrát polevila, i když byla zastoupená podstatně hojněji než juniorská. Co se tedy i tak z toho mála urodilo, kdo nejvíce zaujal? V každém kole i přes výše uvedené vždy někdo překvapil svojí originalitou a kvalitou textu, což jsme s potěšením ocenili:

V prvním kole porotu velmi zaujala juniorská slovenská autorka Lucia Gloziková a její kavárenské přemítání jak o válce na Ukrajině, tak o podstatě válek jako takových. Humanisticky války odsuzuje, zároveň chápe důvody jejich existence. Nevidí příliš východisko z nich, dokud bude mezi lidmi a politiky vládnout boj o moc. Vítězka seniorské kategorie s uměleckým jménem Hana Hermanová nás místo úvah ve své smyšlené povídce zavede přímo do ukrajinského prostředí, na lvovské nádraží a do vlaku, a v ryze lidském příběhu naznačí problematiku válečné novinářiny.

Ve druhém kole měli soutěžící za úkol se popasovat s méně známým literárním útvarům – s causerií, zvláštním druhem fejetonu, který má lehčí formou přinášet úvahu, pozorování, poučení. Junior David Seltenreich se ve svém textu zamyslel nad tím, jak je možné, že v některé společnosti je něco tabu a v jiné normou, a nad tím, jaká úskalí může přinášet porušování obecně uznávaných pravidel společenských styků. Cyril Mrázek pak v seniorské kategorii zaujal svým precizním filosofickým uvažováním nad konkrétním tabuizovaným tématem – nad incestem, historickým vývojem jeho vnímání, přičemž se tématem zabývá poučeně i s četnými literárními odkazy.

Lucia Gloziková porotu nejvíce zaujala také ve 3. kole, je tedy hned dvojnásobnou vítězkou letošního ročníku, přičemž svůj příspěvek *Poslední ráno* oproti slovensky psanému textu z 1. kola *Přilíš čierna káva* poslala v češtině. Ve své smutné lamentaci se zamýšlí nad smrtelností a přechodem na jiný svět. Eliška Havla se ve svém vnitřním dialogu zamýšlí nad vlastní sebehodnotou, nad zneužíváním lidí, pracovníků v různých institucích, nad predátory zneužívajícími vlastní vysoké postavení a moc na úkor druhých, mimo jiné se dotýká také sexualizovaného násilí. A především touží vymanit se z bahna, z dehtu, kterým se (či její hrdinka) zaneřádila snášením nesnesitelných podmínek.

Ve 4. kole se měli soutěžící zamyslet nad spravedlivým či křivým obviněním. Jaké jsou vzpomínky na dětství v dospívání, jak může být dívka zmatená po rozvodu rodičů, jaké konflikty mohou vzniknout mezi ní a otcem, který odešel z domu, to vše a mnohé další staví autorka Klára Vučičová do pohádkových paralel a píše vynikající a originální scénář, v němž zkoumá, jestli vůbec kdy byla nevinná panna a zlý černokněžník, nebo to vlastně bylo úplně jinak. Posuďte sami, dle poroty se však jedná jistě o jeden z literárních vrcholů letošní soutěžní sezóny, o čemž svědčí i (interní) počet bodů, který její příspěvek od poroty získal. Stejně jako v kole prvním, tak i v posledním v seniorské kategorii nejvíce zaujala Hana Hermanová. Tentokrát se zabývá příběhem studenta práv, jednáním postav, které není černobílé – odsoudit lze snadno, pochopit hůře. Hermanová ohledává danou problematiku s citem a pochopením, až trochu idealisticky s domněnkou, že za každým zlem se může skrývat nějaký dobrý a lidsky pochopitelný důvod.

Nezbývá, než nám porotcům popřát obsáhlejší příští literární sezónu a pisatelům mnoho inspirace, času k psaní a tvůrčí energie!

MgA. Zdeněk Janál
předseda poroty

/Almanach
Plzeň

Kořeny války na Ukrajině

- kulturně-historicky-společensko-politická úvaha -

*- inspirační zdroj | **Příliš drahý jed** -*

Lucia Gloziková

Lucia Gloziková je meno, ktoré mi bolo pridelené pri mojom narodení. Stalo sa to v Bratislave, kde som sa ale dlho nezdržala. Vyučená som bola v Kremnici a teraz študujem na ZČU v Plzni kvôli šperk. Písaniu sa amatérsky venujem už desať rokov a sem tam sa zadarí aj v nejakej súťaži. Píšem najmä básne, ale nebránim sa ani iným druhom a formám umenia. Písanie pre mňa predstavuje priestor, kde sa môžem plne vyjadriť a kde ma nikto neprerušuje. Je to jedna z mála vecí, pri ktorej mám pocit, že má zmysel. Túžim sa svojou tvorbou dotknúť ľudí, ovlažiť dušu a nakopnúť myseľ.

Príliš čierna káva

Lucia Gloziková

Zase sa ma pýtate, čo si myslím o vojne... Tentokrát je to na Ukrajine. Sedím si v kaviarni a čítam mail. Nikoho nečakám, aj keď čašníčka asi tuší, že hej. Stojí pripravená s nápojovým lístkom a spolu so mnou sleduje, kto vchádza a odchádza. Možno hľadá niekoho iného než môjho spoločníka... Chodím sem predsa často... Vždy sám.

Znovu sa ma pýtate, čo si myslím o vojne a tentokrát je to na Ukrajine... Čo ja o tom môžem vedieť? Kto som, že by som o tom mal niečo vedieť? Ved' toho viem tak málo. A predsa, keď o tom uvažujem, moja úvaha trvá dlho. Tak dlho, že si nevšímam, že čašníčka prestala sledovať očami kam sa dívam a odložila nápojový lístok. Má dosť inej práce.

Držím pero, dívam sa na prázdny papier a v ruke mám mobil a vašu otázku. Môj pohľad spadol na príliš čiernu kávu predo mnou. Jemná pena z nej zmizla akosi rýchlo a zanechala iba čiernosť v bielom porceláne.

A ja premýšľam. Pozerám sa na ľudí okolo seba a premýšľam koľko z nich premýšľa, čo si vlastne myslí o vojne. Na Ukrajine. Žijem pomerne krátko a napriek tomu sa toho za môj život udialo toľko... No predpokladám, že sa toho na svete vždy dialo toľko, len je dnes väčšia informovanosť. Viacej správ zo všadiaľ a každý deň nové a nové, až sa človek často nestíha ani len zamyslieť nad tým, na čo sa práve pozerá, alebo o čom práve počúva. Je teraz toho na človeka trochu moc.

Čo si myslím o vojne... Vojna je kríza. Myslím ako kríza v dramatickom texte. Vyvrcholenie, ktorému predchádzal úvod a zápletky v podobe politických machinérií. Vojna je práve ten chaos. Chaos na dosiahnutie výsledku-rozuzlenia. Boj o niečo. Konflikt o niečo. Vyvrcholenie ukončené výsledkom, o ktorý sa dve strany bijú. A je smutné, že niektoré vojny sa viedli aj bez toho, aby tí, čo vlastne bojujú boj niekoho tam hore, vedeli, za čo vlastne bojujú.

Vojna na Ukrajine nie je o toľko odlišná od ostatných vojen, len je akosi bližšie nášmu európskemu nedotknuteľnému svetu. Ukrajina teraz slúži ako pomyselný štít držiaci od nás Rusko. A veľa politikov to využíva a prekrúca na svoje účely, zvýšenie popularity, získanie davov, poštvanie davov. Prehnaná medializácia akoby oddialila realitu tejto strašnej historickej etapy. Miliardy ľudí sa stalo nemými pozorovateľmi, prizerajú sa hrôzám, akých sa môže dopustiť jedine človek.

Toto je ťažká otázka, pretože ani jedna zo strán nehrá férovo. A nikto sa neštíti vybrať slová, ktoré sa hodia, z úst autorov, ktorí sa nehodia, a použiť ich pre

svoj prospech. Ale to už je náš údel, nie? V týchto veciach nad bežným človekom už život neznamená nič. Aspoň tak sa to hovorí... vo vojne je predsa dovolené všetko. Až príliš sa mi to začína rýmovať s minulosťou.

Nie je to fér. Vojna nie je fér. To si myslím. Niekto tam hore si myslí, že potrebuje nakopnúť ekonomiku, zlepšiť politickú kampaň, či zapísať sa do dejín. Už to predsa dávno nie je o jedle, či území. A v dnešnej spoločnosti dvadsiateho prvého storočia, zameranej na jedinca, to ani nemôže byť o patriotizme. A samozrejme sú v tom strašné peniaze. Pritom ide v podstate len o čísla. A my sme len ľudskými zdrojmi.

Je to neférový biznis. Mlynček na mäso.

A absolútna hlúposť ľudí.

Veď vojna predsa nemôže existovať, ak sa v nej nemá kto biť. Keby si všetci povedali, poďme vyriešiť naše problémy spolu iným spôsobom, nebol by pre ňu dôvod.

Ale je vojna na Ukrajine práve takou vojnou? Nie je Ukrajina len obeťou Ruskej agresie? Kam až siaha pôvod tejto agresie? Na koho a na čo treba ukazovať prstom? Je to skutočne pravda?

Myslím si, že ak by aj bolo možné dostať sa k úplnej pravde týchto otázok, v konečnom dôsledku by to ničomu veľmi nepomohlo.

Ale zase, čo ja môžem vedieť o čomkoľvek?

Srkam z kávy a precitujem jej horkosť. Dnes mi akosi nechutí. Je príliš čierna.

Je predsa toľko vojen, o ktorých sa už skoro vôbec nehovorí a dejú sa aj práve teraz. Príde mi, že vojna je jednoducho prirodzenosťou človeka. My chceme trpieť, pretože potrebujeme chcieť. Keďže musíme chcieť, čo je ľudskou prirodzenosťou, v našom chcení zabúdame na ľudskosť druhých ľudských bytostí. Objektívizujeme susedov, subjektívizujeme svoje pohnútky, ospravedľujeme svoje činy veľkými myšlienkami, zabaľujúc pravdu o ich podstate v ďalších vatových slovách. A desia ma predstavy o tom, kam až to všetko môže viesť... Prázdni ľudia s hmlou v očiach miesto plamienkov bezmyšlienkovito bojujú o ich právo chcieť a mať.

Kde je v tom všetkom sloboda? Aký je to život? Tak ako je život bez bolesti len polovičným životom, tak je aj život bez odriekania si necelým....

Nechápte ma zle, dúfam, že Rusko ustúpi. Každý národ má predsa právo na svoju samostatnú existenciu. No tu sa zase dostávame ku otázke chcenia a „matia“. Právo totiž nepriamo vytvára odpor. Odpor zase konflikt.

Myslím si, že ak sa nezmení podstata ľudstva, bude sa musieť zmeniť svet, v akom žijeme. A to nebude pekný pohľad.

Žijeme prirýchlo na to, aby sme sa mohli spoliehať na minulé skúsenosti. Už to nejde ako predtým. Málokto už berie vážne myšlienky ako „...vôl nebyť, ako byť otrokom...“ (*Mor ho!*, Samo Chalupka).

Každý predsa v našom krásnom kapitalisticko-demokratickom svete žije iba pre seba a buduje svoj vlastný svet a život v ňom. Málokto sa ohliadne okolo seba. Málokto chce počuť nemý plač umierajúcich kultúr a národov. Je to všetko príliš trpké. Černejšie, než moja káva. A málokto to zvládne počúvať.

Na dne šálky mi ostalo pár rozdrvených zvyškov zrníek. Ústam nepomohlo utíšiť skrúcajúcu trpkosť ani pár dúškov vody. To len tak niečo nespláchnem... Môj papier ostal nepopísaný. Možno to tak bude aj lepšie. Stačilo mi.

PŘÍLIŠ DRAHÝ JED | VLADIMÍR POKORNÝ, ZDENĚK HRUŠKA, JAROSLAV MATĚJKA

Dagmar Merašická

Píše se rok 1959, pohraničí, bývalé Sudety, Ústí nad Labem. Vstupuji do života pod jménem Dagmar /Paní denní/ a příjmením Bláhová, a tak jsem hleděla na svět. Vnímala němčinu a zdejší krajinu, která byla velmi často schovaná do smogu.

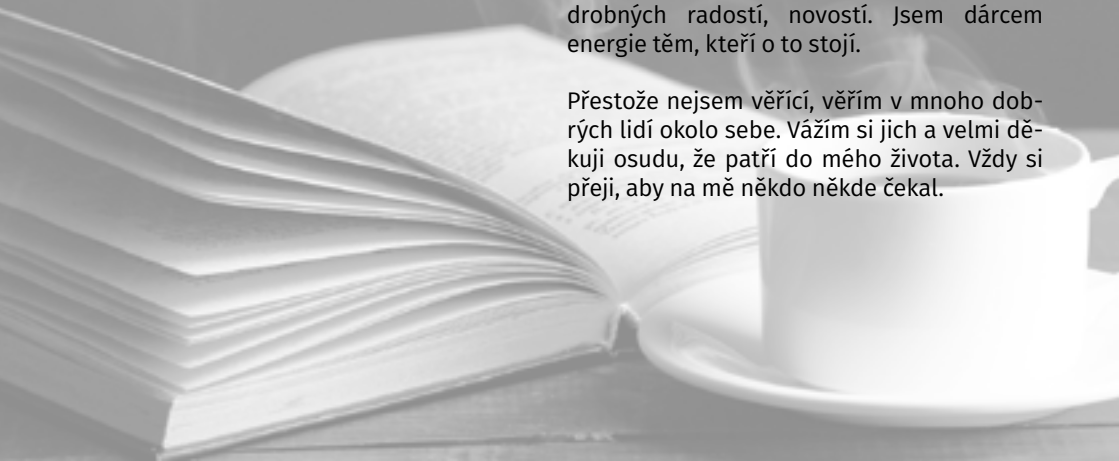
Mé mládí velmi silně ovlivnil TJ Slavoj Severotuk, který měl dost sportovních klubů. Patřila jsem tam a byla jsem tam ráda při plavání, výletech, atletice, gymnastice. Bylo to velké pouto k uvedenému místu. Když jsem v pozdějších letech odešla, věděla jsem, že právě toto mi bude chybět. Byla jsem si jista, že už nikdy nic podobného nezažiju.

Jako studentka střední a posléze vysoké školy v Praze jsem zjistila, že jsou kraje, kde vychází slunce brzo ráno a je poznamenané folklorem. Zhlédla jsem se tedy v této touze žít dlouze.

Jelikož jsem se na svět nechtěla dívat „bláhově“, našla jsem současné příjmení. Rodinu jsem rozšířila o chlapce a dívku. Chlapec se vydal do Anglie a dívka se proměnila v dětskou lékařku. Osamostatnili se.

Já mám nyní zázračný čas, který mohu darovat sobě i svému okolí. Jsem sběratelem drobných radostí, novostí. Jsem dárcem energie těm, kteří o to stojí.

Přestože nejsem věřící, věřím v mnoho dobrých lidí okolo sebe. Vážím si jich a velmi děkuji osudu, že patří do mého života. Vždy si přeji, aby na mě někdo někde čekal.

Mapa hovoří

Dagmar Merašická

Moje babička má doma velkou skříň a v ní šuplík, který je plný klubíček. Ty mají různou barvu, délku, vůni, kvalitu, tloušťku.

Každé klubíčko má v sobě kus historie, je různě staré, drahé a povídavé.

Pokud začne někdo s klubíčkem pracovat, má před sebou nový vrstvitý příběh.

Každé klubíčko je důležité a ovlivněné historickým momentem, kde vzniklo a kdy vzniklo.

Stejně tak je to s příčinou války na Ukrajině. Neexistuje jeden důvod, neexistuje jeden čas vzniku, jeden názor, jedna souvislá pravda.

Jsou jiné pohledy zvenku, zevnitř, starých, mladých, vzdělaných, nezávislých, lhostejných. A co teprve média, která mají zaručený názor na vše.

Pokud by pisatel hledal v literatuře, utopí se a nedokáže napsat ani jednu myšlenku. Stejně jsou všichni ovlivněni informacemi těch, kteří žili před námi. Každý z nás se musí vrátit do hodin dějepisu, jak byl vykládán.

Jedno klubko bude povídat příběh o pohledu na mapu. Rusko má pocit ohromné velikosti. Kam vkročí, to mu patří. Předpokládá se, že navždy. Ohromný pocit trvalého rozmachu je znám nám všem. Největšího rozmachu Rusko dosáhlo těsně před první světovou válkou.

Další klubko rozmotá informace o tom, kde je Rusko na mapě umístěno. Má a mělo vždy složitou geopolitickou polohu. Jeho přístavy zamrzají a východoevropská rovina je placatá. Pokud byste jeli vlakem a pojedete přes Rusko, trvá to celý týden. Kdo to má?

A co poví další klubíčko, byť malé? Rusko znamená neustálý růst. Od porážky Mongolů v roce 1552 se plynule rozrůstalo, průměrně každý rok o 100 000 km² ročně. Každý rok se země rozrostla o území větší než Česko. Prostě velký žrout. Pohled na mapu říká, že některá území na východ země se připojovala dobře. Proč? Protože se tam nedá žít. Jednalo se o liduprázdnou divočinu. Tak se Rusové dostali až k Beringově průlivu. Na tomto hůře obydleném území žije 27 % lidí a jedná se o plochu 77 % území. Ale problém je mráz a led. Někam se dá dostat jenom letadlem, není tam komunikace. Rusko má ohromné ambice, ale kvůli mrazu nemá celoročně otevřený přístup k moři, respektive ke světovému oceánu. Oceán znamená úsporu nákladů při dopravě.

Teplé klubko hovoří o tom, že jediné přístavy, které fungují celý rok, jsou na jihu. Z těchto přístavů se lze dostat pouze do Černého moře. Z toho se lze dostat přes Bospor do oceánu. I zde jsou jistá geopolitická úskalí.

Další klubko nám našeptá, že ve škole jsme trávili mnoho hodin nad mapou, ale nedošlo nám, že ani rovina není nějaký zázrak. Nejvíce průmyslu je na území mezi Uralem a Kavkazem. Zároveň umožňuje pohyb vojsk. Dobře se tam pohybuje vojskům ze západu a opačně. Rusům se velmi dobře dařilo ovlivňovat snadné připojování zemí ze západu. Kateřina II. Veliká toto připojování dokončila.

Politické klubko dobře ví, že Putin cílevědomě odmítá vstup okolních států do skupiny států, které jsou v NATO. Veřejně tuto myšlenku obhajuje, podporuje a trvá na ní. Je neústupný a veřejně o svém názoru informuje. Svět okolo nutí, aby mu věřil a věděl, že to myslí vážně.

Velmi rozmanité klubko je ze života Putina. Jeho ctí je, že bojuje za další rozšíření Ruska. Těto myšlence věří.

Věří, že největší katastrofou byl rozpad Sovětského svazu, protože tento stát přišel o bohatství, výrobní kapacity, pracovní síly a výsostně postavení na celé zeměkouli. Pouze britské impérium bylo snad rozsáhlejší.

Nebýt první je velmi těžké. Jenže velkou část Ruska tvoří lidé, kteří nechtějí být Rusové. Nejsou tudíž oddaní Moskvě. V době rozkvětu docházelo k tomu, že Rusy stěhovali na dobítá území. Když potom došlo k rozpadu, Rusové vlastně začali žít ve státě, kde nechtěli. A to je problém. Co s tím. Tento historický fakt vlastně opravňuje Moskvu, aby byla útočná a dle jejich názoru spravedlivá.

Rudě zářivé klubko říká, že přestože Rusko je zaostalé, je spousta lidí z okolních zemí, kteří žijí v ještě horších podmínkách, než nabízí Rusko. Tudíž Rusko má i imigranty.

Zakarpatská Ukrajina se připojila k SSSR v roce 1945. Prostě na základě smlouvy. Ale jejich volba to nebyla.

Žít někde podle příkazu není nikomu příjemné. Vyšší mocnosti rozhodnou. Je to prostě hra bez hranic.

Nespokojené klubko lidí na celé zeměkouli. Nemožnost se rozhodnout. Přesto jsou si lidé vědomi, že žijí teď a tady. Ovšem, kdo jim má pomoci? Je Amerika schopna uspořádat tyto šachy na celé zeměkouli?

Co se děje teď je bouřlivost, která byla započata mnoho let zpátky. Pokus vrátit to někam, stojí spoustu životů, energie, zmatků, nejasností, neúspěchů. Ukrajínští lidé nechtějí ustoupit a neustoupí. Ti, co jsou asi opravdu ukrajínští vlastenci, zůstali a ti, co jsou otrlejší, odešli mimo území, do kterého se asi už nevrátí.

Klubko moudré asi babička ve svém šuplíku nemá. Co bude, nevíme. Nepřipadá mi, že by kdokoliv věděl, chtěl a činil cosi, co by vedlo ke spravedlivému výsledku.

Války o něco byly a budou. Země jako Rusko určitě nepřestane. Snad jim ani nejde o jejich občany. Jsou to vlastně pouze poddaní, kteří musí být ochotni bojovat za vlast.

Když jsem loni 24. února slyšela informaci, že se něco děje, zastávala jsem názor, že jde o spor mezi Ruskem a Amerikou. Jenže problém byl i předtím, akorát tak nevěl. Je to vlastně základ filozofie – problém je souvislý stav, akorát ho umíme usměrňovat, snášet, řídit a zlidšřovat.

PŘÍLIŠ DRAHÝ JED | ZUZANA ŠČERBOVÁ, MILOSLAV KREJSA | FOTO ZE ZKOUŠKY

Hana Hermanová

Hana Hermanová se narodila v roce 1984 v Podkrkonoší v rodině elektrikářů a učitelů se zálibou ve spiritismu. Dětství v kraji bratří Čapků a Boženy Němcové by ji bývalo mohlo nasměrovat na literární dráhu, ale nestalo se tak. Alespoň ne hned. Studovala práva a mezinárodní politiku v Praze, Německu a ve Francii – ve městech na severu, kde hodně přišlo. Žije v Belgii, kde taky hodně přší, ale často je vidět duha. Strašně nerada ráno brzo vstává a bojí se bouřky. Má ráda černobílou fotografii, Deborah Levy, pokoj č. 156 v hotelu Pupp, gumové medvídky a koktejl Pornstar Martini. V období dospívání hrála amatérské divadlo, v dospělosti se stala amatérskou spisovatelkou díky online kurzům Psaní podle Lustiga. Doufá, že se jednou proslaví jako Elena Ferrante a koupí si menší palác v Římě. Nebo alespoň domeček od Kotěry.

Bud' láska je ukrajinsky prosím

Hana Hermanová

Lvovský nádraží mi hrozně připomíná pražskej hlavák. Podvědomě se podívám nahoru, ale Fantova kavárna v kopuli chybí. Stejná architektura, rakousko-uherskej šlehačkovéj dort brutálně rozřezanej na několika místech komunistickým šedivým betonem a dodatečně vylepšenej křiklavou barevnou polevou obchodů poházených bezkoncepčně po vestibulu. Obchody jsou teď zavřené a modelka z reklamy na parfém ve výloze na nás posměšně kouká z jinýho světa. Mám stejně stažený břicho jako každý pondělí, když jsem vylezl z prvního ranního vlaku. „Fando, proč jsi radši nešel do Brna, měl bys to blíž.“ Vysvětloval jsem mamě, že žurnalistika na Karlovce je prostě jediná, co za něco stojí, a kdo chce něco dokázat, musí do Prahy, protože Brno je pořád maloměsto jako to naše, akorát že o kousek zvětšený. Ale každý pondělí ráno jsem o tom nebyl sám úplně přesvědčený. Praha mě děsila a hlavák, kterej mě vítal odérem zaschlých zvratků a nemytých těl, smíchaným s přeslazenýma ovocně orientálníma voňavkama z parfumerie u výlezu, byl vstupní bránou do toho chaotického šedivýho a nepřehlednýho světa. Co mi tenkrát vlastně hrozilo? Že ode mě ten špinavej blondák, kterej má každý pondělí o něco fialovější zuby, bude somrovat pade. Že mi spolubydlící na koleji tajně sežere švestkovéj koláč od mámy. Že se nakonec ukáže, že na Prahu, velkej svět, investigativní novinářinu a Pulitzeru nemám a potáhnu zpátky do maloměsta.

Nervózně si potáhnu bílou pásku s nápisem PRESS na rukávě. Vytahuju se na špičky, ale zářivě červenou pěřovku Diega s trošku trapným kožešinovým límcem, ani Kasperovu utilitární khaki bundu s vlčíma šapkami Jack Wolfskin nikde nevidím. Neměl jsem se od nich odpojovat, první taktická chyba. S nima jsem mohl halasně mluvit anglicky a vypadat cize a nezúčastněně. Takhle vypadám spíš jako místňák, kterej se bojí a zdrhá. Holka v už ne úplně zářivě bílým kabátě vedle si mě pohrdlivě přeměřuje. Určitě tu musela nechat frajera, možná staršího bráchu, tátu. Má přísně utazenej koňskej ohon a obrovský modrý, skoro kravský oči, stejný jako Mája. V náruči drží maltézáka, kterej má culíček se stejnou růžovou mašlí jako ona, jen ve zmenšeným provedení. Na zádech má černej baťoh Nike, žádnéj kufř. Omluvně se na ni usměju. Na Máju tohle vždycky fungovalo, teď se to ale minulo účinkem. Radši skloním hlavu k mobilu. Baterie mi díky powerbance ještě vydrží, ale signál hapruje. Svratkin postuje na Twitteru video z Kyjeva, jak na jejích auto střílejí, i když jsou jasně označený jako novináři. Někdo v autě filmuje na mobil, jak Svratkin závratnou rychlostí couvá jako pán a kolem svištěj kulky. Když už jsou mimo nebezpečí, je slyšet, jak úlevně kleje. Píšu mu do komentářů: „Tvl, hustý, Vojto, drž se! Tady ve Lvově je to taky drsný!“

Tu větu o Lvově nakonec smažu, připadám si jako trapák. Zkontroluju e-mail. Šéf píše, že můj článek vyjde zítra na titulce. Jaruna ještě musí projet pravopis, ale jinak je to good to go. Jasně, článek o pivovaru, kterej přešaltoval z vaření piva na výrobu Molotovových koktejlů, je na poměry našich krajskejch novin bomba. Ale na pozvání do DVTV, který určitě po návratu z Kyjeva čeká na Svatkina, to není. Začíná mě tlačit močák. To byla druhá taktická chyba, když už jsem šel ven na cigáro a ztratil svoje západácký parťáky, mohl jsem se aspoň vymočit. Teď už je moc riskantní prodírat se z podchodu ven, na svoje místo bych se už nedostal. Vlák má přijet za půl hodiny, dva předtím byly zrušený a tohle je dneska poslední šance dostat se do Přemyšle.

Nádražní rozhlas něco hlásí. Zpětně lituju, že jsem šéfovi nepřiznal, jak to s mou znalostí ukrajinštiny a ruštiny doopravdy je. Jasně, podobá se to, ale chytám se mnohem míň, než jsem doufal. A pak ta azbuka, na papíře v kapse mám tahák, MATKO je stejný, ž vypadá jako brouček, H je N jako Hospodářské noviny, ale louskám všechny nápisy jako prvňák. Moje jediná opravdová kvalifikace na tuhle výpravu je Mája. „Tak něco jsi od tý Nataši za tu dobu pochytil, ne?“ Zeptá se mě šéf. Má nohy na stole, modrobílou proužkovanou košili a širokou červenou lesklou kravatu se sponou, moc se dívá na devatsátkový filmy z redakčního prostředí. „Jmenovala se Mája, žádná Nataša,“ opravím ho. Ve skutečnosti se nejmenovala ani Mája, ale Majka, jen já jsem jí říkal Májo. Majka je tak akorát paštika. „Je to určitě jenom zlatokopka, chce se vdát a dostat občanství,“ vandrovala do mě máma. Měla pravdu jen napůl. Mája vždycky věděla, co chce, a taky věděla, že jsem pro ni jen přestupní stanice. Ale byli jsme oba ztracený a vystrašený v Praze a na chvíli jsme si poskytli navzájem útočiště. Teď je Mája provdaná za partnera v advokátce a kraluje v satelitu za Prahou v domě s půdorysem diamantu. Posílala mi fotky přes Messenger. Vypadá šťastně. Stejně šťastně ale vypadala, když se jí podařilo od kolejbáby vybojovat pro nás oba kytičkovaný povlečení („Koukni, má skoro všechny knoflíky!“), když jsem se s ní učil na zápočet z českých moderních dějin („Jak se jmenoval ten váš prezident za války? Hroch?“), nebo když jsme se opíjeli na Letný pod kyvadlem („Vodku, ne, Fráňo, já jsem dáma, ale gin si teda dám.“).

Ze vzpomínek mě rychle probudí šlápnutí na nohu, dav se dal do pohybu. Holka s maltézákem ztratí balanc, zachytím ji v poslední chvíli. Zahákne se mi za loket a už mě nepustí. Maltézák vyděšeně kňučí. Dav nás tlačí zezadu, ale není kam postupovat. Jsme pořád dole v podchodu, schodiště na nástupiště je beznadějně ucpaný. Je slyšet brzdící vlak. Konečně se to pohulo i před námi. Snažím se tělem ochraňovat holku s psíkem, ale moc mně to nejde. Nakonec se nějak společně prodereme na perón. Vlák už vypadá plnej, ale lidi se těsnají do uliček. Schůdky do vagonu jsou dost vysoko. Nastoupím a podávám jí ruku, abych jí pomohl. Kouká na mě těma obrovskýmá kravskýmá očima a brečí. Stojí jako zamrznutá, lidi za ní začínají být nervózní. „Dělej, polez, máš poslední šanci! Come on, get on!“ Křičím na ni. Ona zakroučí hlavou: „Ja-ne-možu.“ Podá mi psíka: „Buď láska!“ Než stihnu

něco odpovědět, pohltí ji dav a já jsem postrkován neúprosnou masou dál do útrob vlaku. Sednu si do uličky naproti nedovírajícím dveřím od záchodu, pod sebe si dám bāgl. Čoklík se mi nespokojeně vrtí v náručí, snaží se mi vysmeknout. Někdo mi podává láhev s vodou, trochu si loknu. Žena se směje, vrtí hlavou a ukazuje na maltézáka. No jasně, plácnu se lehce přehnaným gestem do čela, co jsem to za idiota, směju se taky. Psík pije a uklidní se. „Jen se napij, kamaráde, čeká nás ještě štreka. Pojedeš do lepšího světa.“

PŘÍLIŠ DRAHÝ JED | VLADIMÍR POKORNÝ, LIBOR STACH | FOTO ZE ZKOUŠKY

***Poruším-li tabu,
co se (se mnou) stane?***

*- causerie – popularizační druh fejetonu,
vtipná literárně vyříbená úvaha lehkého tónu -*

David Seltenreich

Je mi 17 let a studuji na pražském Gymnáziu Budějovická. Psaní se věnuji přibližně od dob koronavirové pandemie a zaměřuji se především na tvorbu povídek, často humorných a absurdních – svět totiž je vesměs směšný a je potřeba mu nastavit zrcadlo. O to jsem se koneckonců snažil i v textech zaslaných do Literární kavárny. Pravidelně se se svými povídkami účastním i dalších literárních soutěží, s radostí mohu říci, že často úspěšně. Samozřejmě vedle psaní taky rád čtu a zajímám se třeba o historii, umění či divadlo, jemuž se věnuji jako amatérský herec.

Podivuhodná tabu a tresty za jejich porušení

David Seltenreich

Některé činnosti jsou zkrátka tabu a dopustíme-li se jich při příležitosti pro ně nevhodné, staneme se zpravidla obětí rozruženého davu, který pohoršen naším konáním bude do nás tlouci tak dlouho, dokud ještě budeme jevit alespoň drobné známky života, mezi něž patří především přerývané dýchání, supění, chroptění, vyděšené mrkání v rytmu Morseovy abecedy, popřípadě objednávání pravého francouzského šampaňského u číšníka.

Zajímavým fenoménem, nad nímž bych se rád pozastavil, je však fakt, že některé akty, jež jsou tabuizovány v jistých společenských kruzích, jsou v kruzích jiných široce povolovány a naopak. Mám tím na mysli především to, že zatímco na slavnostním banketu při příležitosti udělování význačných cen uměleckých bude říhání, upouštění plynů, mlaskání, srkání a dloubání se pravou rukou v levém uchu přísně zapovězeno a provozování těchto činností povede třebaš až k tomu, že Ladislav Špaček usazený po našem boku omdlí a padne hlavou do talíře jemné dršťkové polévky, na zabláceném staveništi mezi dělným lidem, kde k obědu servíruje se plzeňská dvanáctka a tři dny zkažený uzenač, bude každému toto konání upřímně ukradeno, protože se zde považuje za jakousi součást bontonu. To je asi vcelku jasný a obecně prozkoumaný jev a dal by se z toho snadno vyvodit jednoduchý závěr, že obědvání mezi míchačkami již desátý rok rozestavěné dálnice má zkrátka etiketu rozvolněnější a smí se zde cokoli. To je však mýlka, protože i takováto oblast má svá tabu a není už nepřekvapivé, že jejich zdrojem je právě to, co se naopak na společenském banketu bere za součást běžného vychování. Je zde tedy vysoké riziko, že budete popotahován, pakliže budete trvat na stolu z indického mahagonu, hedvábném ubruse a lněném kapesníčku, stříbrném příboru a princí z Walesu jako konverzačním společníkovi.

Hle – dva zcela opačné přístupy, jež však vyústí ve shodný závěr – budete opovržen, zatracen a vaše pověst navždy zašlapána do prachu cest. Právě v tomto spatřuji jeden z velkých, snad až vaňkovských paradoxů lidské společnosti. Ani jedna z těchto společenských oblastí totiž není výše nežli ta druhá, protože svá pravidla, jež z nich činí přísně uzavřené kruhy, do nichž není tak snadné vklouznout, mají obě. Přestože jistě najdete zástupce obou dvou těchto složek lidského plemene, kteří vám budou tvrdit, že jsou civilizačně postaveni nad tu druhou, říkám vám já, že mezi ně lze snadno položit rovnítko, které odhalíme právě zjištěním, že obě dvě mají svá tabu, která střeží snad až příliš horlivě, a že žádná z nich ještě nedosáhla kýženého cíle, tj. žítí bez nich.

Poruší-li někdo takové tabu, trest jej, jak jsem naznačil již výše, nemine. Ve viktoriánské Anglii klonili se jistou dobu k opékání zaživa, přičemž takovému provinilci byla již tak hrozivá muka na rožni občas ztěžována ještě předcítáním

z díla Charlese Dickense, avšak od těchto metod muselo být později pro přílišnou brutalitu upuštěno. V současné době se proto za nevhodnější a takřka výhradní torturu pokládá kamenování, ke kterémuž účelu se na každém staveništi nachází dostatek dlažebních kostek. Ty (jelikož obě dvě lidské krajnosti jsou si rovny, jak již víme) musí být nově dodávány i do nejlepších restaurantů, v nichž jsou konány ony proslulé bankety; zde jsou však vzhledem k ceremoniálním zvyklostem většinou ještě před užitím omývány a baleny do krepového papíru.

Není však nakonec nic tak hrozného na takové exekuci, podaří-li se nám před jejím provedením utéci, ač náš prohřešek nebude zcela opomenut ani v takovém případě – hlavním trestem bude nám pak především doživotní vyloučení z dané oblasti společnosti, které se však pod zorným úhlem uchráněného bytí a tří zlatých zubů v dolní dásni jeví být záležitostí vcelku banální. Vyobcování ze společnosti jedné může vám dokonce v té druhé přinést značnou dávku popularity. Proto zdaleka nejhorším, co se vám však může stát, je uvíznutí ve vzduchoprázdnu, kdy jste exkomunikován na obou stranách. Nestává se to naštěstí příliš často, přesto bohužel i takové případy existují, jak mohu doložit z vlastní blízkosti.

Znal jsem kupříkladu jednoho vysoce postaveného bankéře, který byl z titulu své pozice pozván na jakousi význačnou společenskou událost v restauraci hotelu Savoy. Navlečen v nejlepší večerní šat proplouval ladně všemi salonky, tu se bavil s jedním, tu s druhým, až potkal dávného přítele, který se shodou okolností také v mezích dal na řemeslo bankéřské. Bavili se spolu nějaký čas, nějaký alkohol byl též vypit, číšníci se vznášeli jako duchové mezi hosty, sklenice cinkaly a vše zářilo do chladné noci. Nu a náš bankéř, unesen vši tou nádherou, uzavřel se svým kolegou výhodnou transakci. Opojen radostí si výskl, povyskočil a následně v té euforii zlil blízko stojícího německého velvy-slance koňakem. Vše rázem ztichlo, jen starý přednosta obchodní komory si odkašlal, všichni na bankéře tak nějak pronikavě hleděli a on cítil, že to přepískl. Bylo však pozdě. Číšníci, ty bestie, rozdávali již dlažební kostky, kdoví, kde je tak rychle sebrali, a jedinou spásu skýtalo veliké okno vedoucí na ulici. Bankéř jím mrštně proskočil a hnal se dále směrem k Neumětelům. Hlava se mu motala a o několik bloků později narazil na skupinku zlotřilých rváčů. Ti byli na podobné výjevy zvyklí a plni radostí jej uvítali mezi sebou. Konečně zase někdo, s kým si mohou zanádat na horních deset tisíc. Podávali mu lahev s lacinou pálenkou a smáli se do měsíčního mrazu. Bankéř byl však stále zcela bez sebe, před očima měl mlhu, jen ztěžka popadal dech a nevěděl, čím je.

„Smím zaplatit?“ tázal se těch výrostků bodře. „Dýško si nechají. Možná bych si však ještě přesto dal jednu lahev toho vynikajícího ryzlinku. Ano, ano, právě toho. Akcie nám teď nejdou na odbyt. Všiml jste si té nové róby paní Kolbavé? Ukažte, podejte mi ten jídelní lístek. Tak, tak...“

Němě na něj zírali, zrovna jako před chvílí savoyští hosté. Motal se mezi jejich statnými těly jako vítr v bedně a slepý byl jak krtek. Smáli se tomu.

„A kde máte vlastně vůbec kravatu...?“ ohmatával hrud' skrytou v laciné bundě. „Co jste vůbec zač...?“ Rozpřáhl se a vyrazil výrostkovi flašku z ruky. Roztříštila se na chladném chodníku a všechen hřejivý alkohol zmizel v ledových spárách rychleji, než to bylo možné postřehnout.

A tak utíkal poznovu a snad ještě rychleji, protože děti ulice jsou s dlažebními kostkami ještě familiárnější nežli jejich v luxusu chovaní konkurenti.

Jediným řešením dané situace bylo prohnat si kuli hlavou, což také milý bankéř udělal hned na druhý den ráno. Rodina pak tělo pohodila za hřbitovní zed', protože to je jediné místo, na něž provinilec tak těžký patří.

Pevně věřím, že vás tento ilustrativní příběh v kombinaci s filozoficky laděným úvodem poučil o aktuálních rizicích, jež vyvstávají z porušování obecně uznaných pravidel společenského styku – a to na obou frontách. Děsíte-li se však nyní toho, jak snadné je upadnout do nemilosti a stát se vyděděncem lidského rodu... máte proč. Obavy jsou rozhodně oprávněné, protože jistý si svou pozicí nemůže být nikdo. Řešení existují jen dvě: poustevničit, anebo zbavit svět dlažebních kostek. Nevyplníte-li ani jedno, žijete v neustálém nebezpečství...

Marie Macková

Narodila jsem se v Kutné Hoře v roce 1957 jako druhá dcera mých rodičů. Měla jsem hezké dětství. Společenský tatínek mě přivedl do loutkového divadla, maminka mě ovlivnila svou poctivě žitou vírou, láskou k poezii a citovou hloubkou. Rozhodně na mě působila i starobylá krása Kutné Hory a půvaby Českomoravské vysočiny, odkud pocházela maminka.

Profesně jsem chvíli působila jako asistentka na hygienické stanici. Po sametové revoluci jsem byla jedenáct let ředitelkou Oblastní charity Kutná Hora, dalších deset let jsem pak vedla jedno poměrně rozsáhlé charitní středisko, před úplným odchodem do důchodu jsem byla koordinátorkou dobrovolníků. Dobrovolnicí jsem dodnes.

V důchodu jsem si založila svůj web a absolvovala kurz tvůrčího psaní u Zuzany Frantové na Filozofické fakultě UK v Praze. Píšu a psala jsem do různých zpravodajů, výročních zpráv, do regionálního tisku. Taky pro potěchu sobě a druhým. S manželem jsme vychovali 4 děti a máme 13 vnoučat, pořád je pro koho psát a komu vyprávět. Žijeme stále v nádherné Kutné Hoře.

My si na tu šetrnost posvítíme

Marie Macková

Ne, nebojte se, nebude to o energetické krizi. Bude to jen takové předvánoční povídání.

Plamínek svíčky na mnoha místech už dávno není plamínkem, ale jen světýlkem. Už dávno nahradily elektrické žárovčky ony pravé svíčky, které obšťastňovaly rodinnou pohodu nejen světlem, ale i kapajícím parafínem a občasným požárem. Na elektrické svícení na stromečku jsme dávno zvyklí. Je to bezpečné a pohodlné. Pohodlné od doby, kdy na trh vstoupily LED žárovčkové řetězy a neřeší se, která z paralelně zapojených barevných houbiček či šištiček zase nesvítí. O tom to ale dneska taky nebude, to je spíš pro pamětníky.

Hm, jenže já jsem pamětník a konzervativní. Pořád potřebuji v adventu spíš ticho a tmu, zážitek z postupně se rozsvěčujících svíček s nadějí, že „bude v den onen světlo velké“.

Já nevím jak vy, ale sama mám ráda světýlka živá a pravá. Přesto jsou situace, kdy i já nahradím pravou svíčku tou elektrickou. Třeba na adventním věnci umístěném za záclonou na okně. Je to bezpečné a pohodlné.

No, pohodlné, jen do chvíle, kdy světýlko kvůli vybité baterii ztratí jas. Jsem uvědomělá, ekologicky smýšlející osoba a vůbec se za to nestydím. Přece ten nanicovatý kousek plastu s LED žárovčkou nevyhodím jen kvůli tomu, že mu došla baterka. Otevřu předmět, který se při troše dobré vůle dá nazvat svíčkou. Uvnitř se nacházejí tři baterie velikosti košilového knoflíku. Radši je tam nechám. Strčím svíčku do kapsy a jdu na nákup. Čtyřikrát tři je dvanáct, opakují si a otvírám dveře prvního vietnamského obchodu. Doufám, že nikoho z vás nenapadlo pochybovat o tom, že by dotyčný obchodník zboží neměl. Samozřejmě, že měl, kus za celých deset korun. Desetkrát dvanáct? To, co mi kouká z očí, si prodavač vysvětlil jako lakotu, jemněji řečeno zdravou šetrnost. Nabídka, abych si koupila novou svíčku, celou za patnáct, tedy za polovic, než by mě stály baterie, nepřinesla kýženou úlevu ani obchodníkovi ani mě. Není šetrnost jako šetrnost. Vzduřuji, třímám v ruce plastový předmět se světýlkem na konci. V hlavě se mi míchá environmentální uvědomění se vztekem. Jak můžou tři knoflíčky stát víc než předmět, který je s jejich pomocí schopen svítit! Proč to mám vyhodit? A jak to vyhazují jiní? Rozeberou svíčku na plast a baterie? Vyhodí jedno i druhé na správné místo? Něco z toho chaosu používám jako argument, proč nekoupím. „Paní, tři za dvacet pět a sám vyměním.“ Vrtím hlavou. Hlavou vrtí i prodavač a dívá se na mne jako na nemocnou. Jeden o voze, druhý o koze.

Jiný kraj, jiný mrav, myslím si a řápu rozbředlým sněhem do dalšího obchodu. Potkávám svou dobrou známou. Aspoň si trochu postěžuji na tu šílenost se svíčkami. Chvátá mi na pomoc a upozorňuje mě, že tady mají novou, úplně stejnou, jenom za dvanáct. Aha, stejný kraj a různý pohled. Vlastně pohledy. Pohledy lidí ve frontě u kasy sdělují: „Co je to zač? Ona nechce nakoupit výhodně, divná ženská!“ A ták, dochází mi to. Já jsem tu za blázna, za Dona Quijota. Můj Sancho Panza mi nabídl svíčku za dvanáct! Opouštím krám jako rytíř smutné postavy.

Tahle „láce“ je drahá záležitost. A to jsme zatím mluvili jen o svíčkách. Sanchova oslíka nechávám stát u dveří, připravena putovat se svou Rosinantou dál. Jen aby to moji bližní se mnou vydrželi.

„Že se rozčiluješ,“ řeknou mi.

„Šetři se.“

V horším případě: „Ušetři nás.“

V lepším případě: „Něco vymyslíme!“

A v nejlepším případě někomu třeba svitne.

LIBERTIN | JANA ONDRUŠKOVÁ

LIBERTIN | ELIŠKA VOCELOVÁ

Cyril Mrázek

Vyrostl jsem v Dobřichovicích, menší obci ve středních Čechách, kde jsem vychodil první stupeň základní školy. Zde mě také matka seznámila s turismem, uměleckými kroužky a přírodou. Po otcově vzoru jsem začal číst nekonečné série fantastické literatury, jak bylo ostatně na přelomu tisíciletí v módě.

Jako zakřiknuté dítě jsem se těsně dostal na osmileté gymnázium v Berouně, kde jsem se seznámil s kouzlem klasické literatury, ale i nezřízeným avantgardním životem dospívající generace, plným finančních krachů a války proti teroru. Po řadě studijních neúspěchů jsem se zde také začínal seznamovat s pestrým světem nekvalifikované práce a kultury pomocných dělníků.

Znovu jsem se jen těsně dostal na obor historie na pražské FF UK. Zde jsem začal objevovat nové literární žánry v podobě nesčetných přátel s živým zájmem o umělecké experimenty. Psát básně, dramata, a především povídky jsem začal při samotném studiu. Teď se ze mě opět jen tak tak stal doktorand, který se zajímá o vedlejší názorové proudy naší polozapomenuté minulosti a o knihy tak zábavné, že by se na Vánoce neprodávaly.

Cyril Mrázek

Nic.

Nestane se vůbec nic. Vlastně si myslím, že byste to měli udělat. Ale neočekávejte, že se něco stane. Nebo naopak nestane. Nestane se totiž vůbec nic.

Ale správná otázka by měla znít: Jste na to připraveni? Ne na to, co chcete udělat, ale na to, že se nic nestane? Jste připraveni na nic?

Ať už si výraz „tabu“ vykládáme jakkoli, je přinejmenším pozoruhodné, kolik intelektuálního úsilí věnovaly prakticky všechny nám známé společnosti otázce, co vlastně je incest a proč ho dělat, nebo nedělat. Z kolika filozofických pojednání a úžasných literárních děl bychom se dnes mohli těšit, kdyby naši předchůdci věnovali tolik pozornosti i jiným transgresím. Když se nad celou věcí zamyslíme, intelektuálové minulosti se nám zcela trestuhodně příliš neobtěžovali vysvětlit, co je tak špatného na fekáliích a proč je nemáme jíst. Obdobně nám schází drama o zániku thébského vládnoucího rodu, které by sublimovalo tíživou vinu po pohlavním styku s mrtvolou, nebo domácím zvířetem. Takto se můžeme intelektuálně těšit téměř výhradně jen z incestu.

Snadno ale také můžeme dospět k názoru, že otázce milostných a sexuálních vztahů se svými příbuznými věnujeme až příliš velkou pozornost a přikládáme až moc velkou váhu. Středověký výklad vcelku jednoduchých biblických zákazů a poměrně jasné psané římské legislativy dosáhl v tomto ohledu až groteskních proporcí, když doboví vzdělanci narazili na sérii (a to je třeba uznat) poměrně zajímavých otázek. Mají se stupně příbuzenství počítat podle generací, nebo čistě podle vztahů plození? Jsme tedy stejně tak příbuzní se svými sourozenci, jako s prarodiči? Když je náš bratranec přes dvě kolena už dostatečně vzdáleným nápadníkem, měla by stejná logika platit i pro sestru naší prababičky? A co nebiologické rodinné svazky? Nebudeme si přece brát vdovy po našich synech!

Zvědavý středověk se tak rozhodl jít maximalistickou cestou a zakázat styk s co největším okruhem biologických, přivdaných, ale i v dobové terminologii „spirituálních“ příbuzných. Tato pravidla vás připoutala, ale zároveň i odstrčila od doslova stovek lidí, z nichž většinu jste ani neznali, natož tušili o vašem společném svazku. Jinak velice vzácný incest tak měl nedozírný společenský dopad. Královské rody si vedly rozsáhlé genealogie, pomocí kterých se zbavovaly již nepohodlných dynastických aliancí. Tato rozvodová hra, plná intrik a úplatků, mezi církevními a sekulárními elitami trvala stovky let a uvrhla Evropu hned do několika krvavých válek. A za to všechno mohl pouhý incest!

Nebo vlastně nemohl! Celý tento složitý systém totiž vznikl bez jakýchkoli větších známek tohoto „hříchu“ v samotné společnosti. Síla incestu tak, zdá se, spočívá právě

v jeho nepřítomnosti. Moderní myslitelé v tomto ohledu zašli ještě dál. Rousseau a po něm i Freud a Claude Lévi-Strauss dospěli k závěru, že zákaz incestu stál na počátku samotné lidské civilizace. Psychoanalytici (jako Freud) a antropologové (jako Lévi-Strauss) se tak vypravili do nejvzdálenějších koutů světa a nejhlubších zákoutí lidské mysli, aby našli zdroj tohoto... nic.

Jejich objevy jsou dodnes dechberoucí, ale i oni narazili na problém svých středověkých intelektuálních předchůdců. V hlubině této nepřítomnosti se skrývalo... nic. Filozofky si tak nemohly nevšimnout, že antropology zajímají především imaginární možnosti sňatku mezi sourozenci, bratřenci, sestřenicemi, tetami a strýci, zatímco psychoanalytici se zabývají symbolickými sexuálními vztahy mezi rodiči a jejich potomky. Obě skupiny se v těchto snahách zároveň ve svém jádru zabývají stejnou a vyloženě filozofickou otázkou zákazu a jeho porušení. Proč tomu tak teda vůbec říkat! Zakázali jste mi ten váš „incest“, abych si nevzal svou sestru, nebo abych nepodvedl svého otce? Těžko udělám oboje najednou...

Poetická záležitost

Nejspíš vás také překvapí, kolik pro vás významných narativů z minulosti má motiv incestu přímo v jádru své zápletky. Oidipus rex je skutečně jen špičkou ledovce. Asi tušíte, že i král Artuš ve svých renesančních zpracováních zemřel v duelu společně se svým incestním synem. Již méně známým faktem je, že protagonista Písně o Rolandovi svým heroickým činem zachránil armádu Karla Velikého, svého incestního otce. Ale nejspíš netušíte, že princezna se zlatou hvězdou na čele v původních francouzských vyprávěních neutekla před svým bezohledným nápadníkem a senilním otcem, ale před králem, který tak miloval svou umírající ženu, že jí nad smrtelnou postelí slíbil, že se ožení jen se stejně krásnou nápadnicí (jak poetická, nicméně i naprosto bizarní přísaha!). Svě matce se celkem předpokládaně podobala právě jejich krásná dcera.

Tato významná literární díla mají jeden zásadní společný aspekt. Incest je jejich poetickým jádrem, které je dává do pohybu, nicméně ale vlastně nemá pro události v příběhu naprosto žádný praktický význam, jak ostatně můžeme vidět o každých Vánocích na případu naší pronásledované princezny v myším kožíšku. Proto, jak řekl Shelley, je incest vždy velmi poetickou záležitostí. My si ale tento výrok musíme vykládat ještě radikálněji! Incest v těchto příbězích není doslova ničím jiným než jejich poetickým aspektem.

Nikoli praktické, ale poetické důsledky incestu ve vyprávění jsou také zcela grandiózní. Oidipovo bloudění světem ve slepotě, a především zkáza jeho dvou potomků nejspíš inspirovaly renesanční katarzi, kterou skončil artušovský cyklus. Poslední rytíř (přeživší incestní občanskou válku) vrátil meč do jezera a ukončil tak celý mytický věk kulatého stolu. Celý narativ ale nemusí být tak přímočarý. Středověk se pokusil z této tragédie zakončené katarzí vymanit a vymyslel vlastní narativ, ve kterém incest napak končí božím zásahem a transcendentí našich incestních hrdinů. To je samozřejmě případ Rolanda, který má svou heroickou smrtí a s pomocí andělského vnuknutí odstartovat znovudobytí Španělska. Ještě příhodnějším příkladem je ve středověku

velmi známý příběh o (fiktivním) papeži Řehořovi. Mladý rytíř vychovávaný rybářem se dozví o svém vznešeném původu, ale zároveň i o jeho temné stránce. Je produktem pervertované sourozenecké lásky. Na své očištěné rytířské výpravě ale sám nalezne zdánlivě ctnostnou lásku, jen aby se ukázalo, že hříčkou osudu jde opět o jeho matku/tetu. Po odhalení této kruté pravdy odejde umřít na holou pobřežní skálu, kde ho ale Bůh udrží při životě, aby ho zde pomocí jeho vnuknutí mohli nalézt zbožní preláti, zoufale hledající budoucího papeže.

Úžasné! Vzpomínáte si na můj sarkastický úšklebek, že incest ve skutečnosti neexistuje, protože člověk nemůže mít milostný vztah zároveň se svým sourozencem a rodičem? V Řehořově osobě se snoubí vina za oboje. Poezie znovu překonala skutečnost a vytvořila pravý incest!

Savoir l'aimer

Sex je extrémně imaginativní, plný přetvářky a předstírání. Na tom ale není nic špatného. Přece se nechcete milovat s člověkem, který se ani nesnaží nic předstírat. Lidé tak často mají „animální sex“ plný škrábání, vrčení a podobně. To je ale paradoxně pravý opak „přirozeného“ sexu, který můžete pozorovat v přírodě. Pár rychlých přírazů a konec. Možná se tak bojíte, že chvíli vašeho incestního vzrušení naruší nějaké vzpomínky na společnou rodinnou minulost. Chyba! Právě těmto intimním momentům musíte dát volný průchod. Co lépe prolomí nejistotu, než když řeknete svému bratranci, jak pěkně vás v mládí doprovázel do školy a vy byste teď ráda, aby se podobně postaral o váš klitoris.

Této poetiky v jádru incestu jste si nejspíš už všimli, pokud sledujete kvalitní porno. (Pseudo)incestní scény z žánru stepmom/dad jsou ty vůbec nejbohatší na dialogy. Jednotlivé postavy stráví celé video vysvětlováním svého vřelého vztahu, který se transformoval do pohlavního styku. Představte si temnou grotesknost porna, kde si na začátku postavy pouze řeknou, že jsou příbuzní a po zbytek snímku se o nich už nic nedozvíte.

Možná tak právě živě diskutujete se svým intelektuálním bratrancem o mém textu. Vážně není důvod to neudělat, ale nástrahou incestu je právě fakt, že se nakonec nic nestane.

Proč (ne)?

Jacques Lacan se tak svých studentů a studentek ptal, jestli jsou připraveni na smrt. Nemyslel tím ale symboliku vyrovnávání se s umíráním, ani imaginaci světa bez vás a vašich vztahů k ostatním. Myslel tím pouze čistou surovou smrt a nic víc.

Nic.

Ptám se vás proto: Jste připraveni udělat něco tak poetického a zjistit, že to nemá naprosto žádný význam? Žádný Oidipus, Artuš, Roland... prostě nic.

Cesta k moci přes mrtvoly

- dramatický monolog -

*- inspirační zdroj | **Richard III.** -*

Lucia Gloziková

Lucia Gloziková je meno, ktoré mi bolo pridelené pri mojom narodení. Stalo sa to v Bratislave, kde som sa ale dlho nezdržala. Vyučená som bola v Kremnici a teraz študujem na ZČU v Plzni kvôli šperku. Písaniu sa amatérsky venujem už desať rokov a sem tam sa zadarí aj v nejakej súťaži. Píšem najmä básne, ale nebránim sa ani iným druhom a formám umenia. Písanie pre mňa predstavuje priestor, kde sa môžem plne vyjadriť a kde ma nikto neprerušuje. Je to jedna z mála vecí, pri ktorej mám pocit, že má zmysel. Túžim sa svojou tvorbou dotknúť ľudí, ovlažiť dušu a nakopnúť myseľ.

Poslední ráno

Lucia Gloziková

Holubí pířko spadlo do otevřené místnosti zříceniny. Přes rozbitá okna a padlé kusy betonu a stěn svítí slunce a zpívá zvuk hořícího města.

Kas (pro sebe): „Podívej se na to, maličký. Podívej se, jak tvůj přítel leží v prachu. Jsem sice chudý a starý muž, ale přesto vím, že není radno takhle na druhý svět přecházet.

Stěny, které měly držeti tvou budoucnost, jsou nyní tvým náhrobkem. Pohled! Tolik tvého času spáleno na popel. Stala se ti z něj příkrývka. Co jsi vybudoval? Maličký?

Pro velké sny, brilantní jako hvězdy v nebi, vřelé pouhou myšlenkou na ně, neviděl jsi moře lásky kolem sebe. K čemu to bylo natáhnout se za světlem, růst jako strom do nebe a výš a výš, když jsi ani neměl komu snášet ovoce? Co tě tak oslepilo, že jsi už nedokázal rozpoznat jak utrpení a hojnost, tak dobré od špatného, tak jak to dělíme tady na Zemi?

Oslepený. Úplně a kompletně. Tato horečka tě vzala bez milosrdenství a změnila tě k nepoznání. Letěls do těch imaginárních výšin a objevil světy, o kterých jsme nikdy ani nesnili. Krásné barvy, chutě, vůně. Co jiného bych ti mohl udělat, nežli být přítelem? Nedal jsi si říct. Potřebovals jít a rozprostřít křídla. Dýchat vzduch jiných atmosfér, než byla ta naše.

Co jiného jsem mohl dělat, než tě prostě nechat a dívat se? Pořád se za to proklínám.

Ani jsi nevěděl, kam jsi spěchal. Moje obavy? Irelevantní. Teď, když se na tebe podívám, jsem znechucen, že se mi chce říct: já ti to říkal. Ale na všechno je už příliš pozdě. Čas na akce již vypršel. Nyní je doba smutku a pohřbívání.

Samozřejmě to nebyla jen tvoje chyba. Také jsem si zašpinil ruce. Koneckonců, jestli jsem ti měl být oporou, musel jsem jít stejnou cestou jako ty... Jenže já se nedíval za hvězdama. Nehonil jsem se za nějakými ideologiemi nebo nadějemi tkanými z vláken prachu. Ne.

Byl jsi tam jen ty. A já šel za tebou.

Podívej se na sebe....

Jen kost a kůže.

Viděl jsem tě ve tvé velikosti stát na svém úspěchu. Byl jsem naplněn hrdostí, radostí z toho, co jsme postavili a kým jsme se stali. A pak jsem se díval, jak hoříš ve své Zornici. Jak tě ty tvoje hvězdy sežraly a nenechaly mi ani trochu z tvého přátelství. Co jiného jsem měl udělat, než skočit do těch hvězd s tebou?

Mnohokrát jsem se spálil... nikdy to nestálo za to.

A přesto bych to udělal znovu.

Úplně tě slyším. Řekl bys, že jsem idiot. Starý blázen. Měl bys pravdu. Ale teď mlčíš a není tady nikdo, kdo by mi to připomněl. Kdo ví, kolik hloupých věcí ještě udělám, dokud mi to samému nedojde.

Jsi studený. Vidíš to, maličký? Všechno jsme zabili a mně vadí, že je mu zima. Nikdy jsi nebyl studený. Tvoje tělo je jen schránka a já jsem jen tvůj stín. A teď tu čekáme, tvé tělo a tvůj stín, až uděláš další krok. Ale ten nepřijde. Všechno se stalo čímsi cizím. Dívám se ven a nevidím nic neobvyklého, jen cizí. Také ty – ležíš tady při mně, ale nedýcháš. To je mi cizí. Nekřičíš, nenadáváš, nekopneš, ne. Jen si ležíš a odpočíváš. Takové cizí... Hle, tvá ruka se tak krásně hodí na mou tvář. Tyto klouby byly ve mě tolikrát vtisklé. Proč nemohou být i teď?

Mám na tebe tolik otázek a všechny do jedné mi přijdou zbytečné.

Vidíš... Maličký... I my se narodili z matky. Také nám chyběl otec. Záviděl nám bratr. Nedokážeš si představit tu hrůzu, kterou jsem prošel, abychom tady teď stáli a sledovali, jak tě žerou červi. Tolik bolesti, jakou jsme prošli, by nemělo cítit žádné stvoření.

A přesto je to běžné... To, že duše zemře ještě za života a srdce ztuhne na kámen. Že člověk zapomíná, že je jen člověkem, zatímco se nahlíží za myšlenkou, tak nesmrtelnou ...

Cítíš to? Ten pach vítězství? Krev a moč a výkaly, lahodnou vůni hniloby... Síra a štiplavý kouř. Prach z budov a měst. Slyšíš ty davy jásajících lidí? Jak křičí o pomoc, tak zoufale bojující o prodloužení svých mizerných, šedých a nevýznamných životů? To je hudba pro uši! Nářek novorozenců topících se v krvi svých matek! Děti ječící na bojišti, střílející na sebe, zrychlující tak příchod svého osvobození z tohoto pekla.

Ach, jak moc jsem si znenáviděl život! Pro každou kapku vody, co tekla z ne-utěsněného kohoutku našeho starého domu. Každou bitku, která mi obarvila obličej a zformovala mou duši. Každé jedno tiknutí hodin, za to, že mi připomnělo, kolik času už uplynulo a kolik ještě zbývá. Každou jednu měnu, každý halíř – peníze jsou vždy takové ohavné – svazující duše k poslušnosti, oddalující skutečný pokrok... Znenáviděl jsem každý tvůj prokletý úsměv, který mě na tuto cestu zlákal. Udělal jsem všechno, jen abys tady nemusel být sám. A ty se zabiješ?

Hahahahahaha! Hajzle! Čím jsem pro tebe musel být, že jsi mě v tomhle nechal samotného? Že ses smíloval nad psem na ulici, ale mě nechal žít v téhle díře? Zbabělče! Vylez! Kde ses schoval? Je v těchhle prázdných očích ještě něco z toho světla? Nebo ses schoval někam za stěny těchto ruin? Vrať se a vezmi mě s tebou! Koneckonců, ani jeden z nás přeci nechtěl umírat sám... a tys mě tady nechal. Tady, na této Zemi, této zasrané planetě, kde už nic nepřežije do rána. Zrádče.

Tolik tě toužím nenávidět. Tak proč to nedokážu?

Jen málo lidí pochopí, co jsme učinili. Ještě méně bude vědět proč.

Alespoň už bude klid.

Slunce vyjde a už víc nebude ničeho, co by mohlo trpět.

Ani mě už nebude.

Nezůstane po nás jediné zrnko prachu. Jen atomy a molekuly, již tolikrát recyklované. Kdo ví. Třeba se tentokrát sloučí v něco inteligentnějšího, citlivějšího, než jsme byli my sami.

A možná ne.

Možná to už víc nejde. Potom je tedy dobře, že už je konec.“

RICHARD III. | MATYÁŠ GREIF, JAROSLAV MATĚJKA

Dalibor Boubín

Dalibor Boubín žije s rodinou, nezbedným psem a svéhavým papouškem v Plzni. Má za sebou stovky knižních recenzí pro *KlubKnihomolu.cz* a pravidelnou účast jako porotce na několika literárních soutěžích. Pro portál *Kultura21.cz* připravuje pravidelnou rubriku *Daliborovy měsíční literární tipy*. Nápady pro své příběhy čerpá obvykle z každodenního života a dotváří je během pobíhání po lesích. Je autorem titulní povídky antologie *Pokřivenej svět* (2020) a dalších příspěvků v povídkových sbírkách *Krajina hádat* (2019) a *Bůh černého lesa* (rozšířená e-kniha 2018), stejně jako v antologii *Kočas 2022*. Na jaře 2023 mu vyšel pandemií pozdržený román *Vlastní zákon*. Od roku 2019 je také aktivním příspěvatelem do Literární kavárny Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni, v jejíchž almanaších jsou jeho práce bohatě zastoupeny. Živí se tvorbou programů pro virtuální realitu a učení na střední a vyšší odborné škole.

Pro tebe, můj světe

Dalibor Boubín

Musím se tě zeptat: miluješ ji?

Já ti povím, co je láska. Skutečná, neochvějná, nezničitelná. Věčná.

Věděl jsi, že jsme se poznali už ve školce? Dokonce jsme měli věšáčky hned vedle sebe. Ona s obrázkem hrušky. Já s beruškou. Zamiloval jsem se do ní hned ten první den. Myslíš, že ve třech letech je to jenom hra? Možná ano. To pravé pouto vážně přišlo až o rok dva později.

Víš, co je to osudová chvíle? Ta naše se odehrála v koupelně právě té školky. Vidím ji jako dnes. Dva culíky, šatičky nad kolena, kostkované bačkůrky. Ukázala k umyvadlům na mýdlo v síťce a řekla: Že ho nezlomíš. Chvíli mi trvalo, než mi došlo, co chce. Že ho nezlomíš, řekla znovu. Tak jsem to udělal. Okamžitě se otočila a uháněla pryč. Culíky za ní vlály, stejně jako ta sukýnka. On zlomil mýdlo, křičela cestou. On zlomil mýdlo! Nevím, jestli tušíš, jaký zločin to tehdy byl? Stál jsem hodinu čelem ke zdi. Abych zpytoval svědomí, jak řekla učitelka. Podsaditá baba, která děti nenáviděla, v silonové, temně modré zástěře. V té době populární barva. Uniformy Lidových milicí měly tu samou.

Když si pro mě odpoledne máma přišla, věšáček s hruškou byl už prázdný a na zemi zbyly jen kostkované bačkůrky. Ale druhý den jsem jí po obědě dal svůj moučník a na vycházce šedými ulicemi jsme se zase drželi za ruce navlečené v palčácích, protože venku byl mráz. Když uklouzla, upadl jsem s ní. Aby jí to nebylo líto.

Škádlili jsme se často. Jednou, zase v té samé koupelně, kde prasklo mýdlo, povídá: Že mě nepraštíš do nosu. Váhal jsem. No tak, povídá, že mě nepraštíš do nosu. Tak jsem ji bouchnul. Jen zlehka. Vysmála se mi: Pch, to vůbec nebolí, ty vůbec neumíš praštit. Že mě nebouchneš víc. Přidal jsem na síle. Najednou jí z nosu tekla krev. Nikdy nezapomenu na výraz v jejích očích: víc překvapení než bolest. Zase mě čekalo několik hodin koukání do zdi a doma pak večer ještě výprask od mámy. Holky se nebijou, opakovala mezi ranami vařečkou. Vzal jsem si její slova k srdci.

Tyhle dvě příhody mě zformovaly. Pochopil jsem, už v těch pěti letech, že lidé svá přání často vyslovují bez rozmyslu. Neuvažují o důsledcích. Možná jen prostě nevěří, že dostanou, oč si řekli. Svě vize, fantazie, nedomyšlené úvahy vykřikují do větru. A když jim svět dá přesně to, o co požádali, jsou překvapení, rozčarování, zmatení. Vínu za svou újmu pak svalují na všechny, jen ne na sebe.

Navzdory jejím náladám, nekonečným zradám a přelétavosti jsem ji stejně miloval. Jen na rozdíl od mury, která neodolá plamenu svíčky, já nehodlal shořet. Vášeň pro ni, tu naprosto neopodstatněnou a nejspíš i nesmyslnou touhu učinit ji šťastnou jsem proměnil ve hnací motor. Nebylo nic, co bych kvůli ní nedokázal.

Ty víš, že jsem trpělivý. Dokážu jít za svým cílem, ať už se musím rozběhnout, nebo jen plazit. Čekal jsem na ni. Čekal jsem, až sama pochopí, že nikdo jiný jí nemůže dát víc. Zatím jsem zvolna stoupal po žebříčku moci. A tiše a nenápadně jsem umetal i její cestu.

Vzpomínám na týpka, se kterým chodila do tanečních. Kluk s dlouhými vlasy a rukama jako lopaty. Každá ho chtěla. I ona. Ale já věděl, že pro ni není dost dobrý. Krátce před maturitou zmizel. Jako by se do země propadl, divili se. Říkalo se, že utekl za hranice. Nikoho nenapadlo, že s tou zemí mají pravdu. Víím to. Mířil jsem na něj puškou jeho vlastního táty, dokud si tu díru sám nevyhrabal. Když v ní pak klečel a brečel jako malej kluk, byly z něj vidět jen ty jeho kudrlinky. Ale jen chvíli. Nevěřil bys, co taková brokovnice dokáže udělat z bezprostřední blízkosti s lidskou hlavou. Také jste na základce shazovali ze třetího patra prezervativy naplněné vodou?

Moc je opojná droga. Moc vydobytá vlastníma rukama. Ten kluk, aniž to sám tušil, měl vzácné privilegium. Byl první. Zahájil mé krvavé období. Ale každá sranda jednou skončí. Na vejšce jsem konečně pochopil, že jakkoli je fyzická převaha návyková, stojí spoustu sil. Ještě teď si vybavuju mozoly, které se mi udělaly, než jsem tehdy tu první jámu zaházal. A než jsem přestěhoval zbytek hlíny tak, aby na místě nezůstala ani stopa. Věděls, že vždycky nějaká zemina zbude? Přitom je to jasné, když se zamyslíš. Trochu jako Archimedův zákon. Ta část o objemu těla.

Konečně jsem pochopil, že skutečná síla není ve svalech. Ani ve střelném prachu. Je v informacích. A penězích. Ale ty nakonec stejně pocházejí z informací, takže jsou až doprovodný jev. I když, co se týče afrodisiak, mají zcela jistě silnější účinek. Můžeš mi vyčítat, že jsem od sebe holky neodháněl? Nikdy jsem je nenutil, aby se na mě lepily. Víím, že jí to vadilo. Ale přiznejme si, že čím víc ji štvaly, tím víc mě chtěla. Dokonce, i když mě jednou mezi dveřmi praštila do obličejce pěstí, bylo to z touhy po mně. Věděli jsme to oba. A já díky tomu pochopil, jak neuvěřitelně silný motor žárlivost je. Když s ní člověk umí zacházet. Žárlivec odvede tvou špinavou práci zadarmo a ještě rád. Se zatměným mozkiem vidí jen to, co vidět chce. Vlastně co chci já, aby viděl. Poštvat zhrzeného milence na cíl je tak snadné.

Jako vlastnoruční násilí vystřídal jednoho dne to zakoupené, přinesla evoluce další fázi: shovívavost. Znal jsi jejího bývalého? Toho kravačáka? Vzala si ho, aby mě potrestala. Mohl jsem jí v tom zabránit. Mohl jsem ho vlastnoručně utopit, shodit ze skály, jako mnohé před ním. Nebo jsem mohl nechat jeho bývalku, aby špinavou práci odvedla za mě. Ani to by nebylo poprvé. Ale s jejím exmanželem to bylo snazší a nekonečně zábavnější. Dodnes jsem mu vděčný, protože mi otevřel

nové obzory. Když začal krachovat, podržel jsem ho. Chodil jsem s ním zapíjet jeden neúspěch za druhým. O chlastu se říká, že je to zlý pán. Já myslím, že je to skvělý sluha, když s ním člověk umí zacházet. Všechno, co do sebe ten zoufalý muž vлил, jsem ochotně zaplatil. Do poslední kapky. Hlavu si nakonec prostřelil sám. Luxusním Coltem 1911 se střenkami ze slonoviny. Dárek ode mě k narozeninám. A tak trochu i na rozloučenou.

No, a teď jsem už blízko. Zítřka mi bude patřit celá tahle země. A víš, co je na tom to nejlepší? Nikdo z prostáčků mě nezná. Nikdo z těch deseti miliónů neví, kdo jsem. Jen těch pár z nich, kdo mohou něco změnit. Ti udělají, co já jim řeknu. Někteří ze strachu, jiní ze servilnosti. Ale ať spáchají cokoli, mé jméno se pod jejich zákony ani na jejich smlouvách neobjeví. Takže kdyby se někdy něco zvrtno, čím to bude vina?

A kdo ví, až budu vlastnit tenhle stát, možná si vezmu i ty kolem. S trochou skryté síly, špetkou povědomí o tom kdo, co, kdy a kde, ale hlavně s obrovskou mírou vnitřní pokory. Před sebou samým.

A ona bude u toho.

Takže když se tě ptám, jestli ji miluješ, ve skutečnosti se ptám: co bys pro ni byl ochoten obětovat? Zemřel bys pro ni? Ne, nemusíš odpovídat. Uděláš to, ať chceš, nebo ne. Není to nic osobního. Prostě mi jen stojí v cestě. Nám.

Víš, miluju ji. Zlomil jsem pro ni mýdlo. Prolil jsem její krev. Byla moje první. Zaslouží si být tou pravou, tou jedinou. Mně po boku. Víím, že mě chce. Vlastně stejně nemá na vybranou. Jsem to buď já, nebo nic. A ona nemá ráda nic. Až se zítřka políbíme, začneme spolu vládnout světu.

Takže ty bys už měl nejspíš jít. K zemi to máš zhruba sedm set metrů. Užij si tu chvíli, bude tvá poslední.

Eliška Havla

Rodačka z Tachovska se k psaní vrací po 10 letech, kdy se snažila být dost dobrá v oboru, který vystudovala. Zajímají ji nerovnosti společnosti, příběhy, které si vyprávíme, vnitřní vesmíry i osudy těch, kterým se „to skoro povedlo“. Propojuje město s venkovem. Neumí psát svoje medailonky. Učí se zahradničit a fermentovat. Má ráda kočky a hlavolamy.

Mají taky strach?

Eliška Havla

Mají taky strach?

Žena mezi 29. a 35. rokem svého života se v tichu dívá do prázdna. Lze tušit probíhající vnitřní dialog. Její tělo je v tenzi, mimika je divoká a bolavá.

Co to jenom mumlá?

Pak se začne hladit, jako by na rameni měla smítko. Nebo na lokti? Teď na dlani.

Ne, na zátýlku!

Připomíná to snahu očistit se od velkého množství špíny.

Takhle špinavá jsem snad ještě nebyla. Cítím, jak se nořím hlouběji do bahna, čím déle na projektu pracuju. Jak ze sebe nemůžu smýt tu nechutnou, lepkavou kapalinu. Jak se z ní nemůžu dostat. V něčem se podobná dehtu – čím víc se snažím očistit, tím víc se na mě lepí nepříjemnost za nepříjemností a já jen trnu hrůzou, kdy na mě někdo vysype nebo foukne hromadu peří.

Projede jí mráz po zádech.

Promne si oči. Zoufale do nich houkne.

Postaví se sebevědomě. Usměje se.

„Ano, opravdu je čest podílet se na tak významném projektu. Vážíme si toho, že můžeme mezinárodně zvedat toto důležité téma, které se dotýká všech, ale často bývá zapomenuto. Ano, rozhodně je to životní příležitost, po které mnozí touží. Je to ale také zodpovědnost.“

Přehrává si odpovědi, které opakuje na tiskovkách.

Je patrné, jak špatně jí z toho je.

Dostát své roli. Zahrát to dobře. Nechutný. Ale můžu si dovolit říkat, co si myslím? Co by mě to stálo? Čemu bych tím prospěla? Může navíc jedno prohlášení vůbec něco změnit? Když vidím pozadí projektu, přijde mi, že by mě nahradili a kolos by fungoval dál. Při pohledu na svoje spolupracující mi dochází, že pro ně je prestiž rutina.

To, co je pro ostatní prestiž, oni dělají každodenně. Jediná cesta ven pro ně vede nahoru. Čím víc moci, tím větší uznání a tím menší sračky na ně padaj. Tak si to teda představuju. Nevím ale, jak jinak by si dokázali ospravedlnit pracovní prostředí, které spoluvytváří.

Už jenom to, jak loví tvůrce na prestiž. Kdo kromě nenapravitelných snílků, idealistů a egoistů by se hlásil přes děsivé (pracovní) podmínky, které instituce nabízí? Možná ještě umělci nebo kreativci – prostě ti, kteří se k uznání a důstojnému finančnímu ohodnocení musí propracovat.

Jakmile je maj v hrsti, postupně přitápí: „Víme, že je to těžký / že se vám to nelíbí / cokoliv chcete slyšet..., ale je to prestižní záležitost. Bude s ním spojené VAŠE jméno a je jenom na vás, zda se to povede nebo ne.“ Možná občas přidají „to, jak to probíhá, je normální. Tak to děláme běžně. Jsme profesionální instituce a takhle se to u nás dělá. Nechápeme, jak vám to může nedávat smysl, protože tak se to u nás dělá...“

Než si toho člověk všimne, je pro něj nemožný odejít. Do projektu vložil sebe. Vytvořil si k němu vztah, cítí za něj zodpovědnost... Vidí, že lidem v pozici moci jde o tu moc – projekt a bezpečí spolupracujících je jim jedno. Hlavně mít moc a s tím související postavení. A tak dře, aby projekt byl a aby se za něj nestyděl. Respektive aby jeden projekt tvořený v predátorských podmínkách nezničil jeho kariéru. Kvalita výsledku je jen otázkou motivace a ochoty obětovat sebe pro projekt a to lidi v pozici moci moc dobře ví.

Na chvíli se odmlčí a vzpomíná.

Když hledám, čemu se ten pocit, který ze spolupráce mám, podobá, vybaví se mi pocity oběti sexualizovaného násilí... Kdysi dávno někdo znásilnil mou důvěru podobně, jako to teď činí instituce.

Cítím se vinna. Podepsání smlouvy vnímám jako moje osobní selhání. Měla jsem vědět, co mě čeká. Mělo mi to dojít. Měla jsem... měla jsem... měla jsem mít delší sukni. Měla jsem se opíjet méně než oni. Měla jsem odmítnout. Měla jsem odejít. Měla jsem...

**Odehrálo by se to jinak, kdybych se zachovala jinak?
Jaký vliv mělo moje rozhodnutí na situace, ve kterých se ocitám?
Snímá moje sebe-obviňování zodpovědnost a vinu z dalších zúčastněných?
Proč mě nenapadá ani jedno „měli udělat“?
Proč nezpochybňuji jejich chování? Proč mi přijde normální?**

Proč neumím zohlednit vliv společnosti na situace, do kterých se v jejím prostředí dostávají jednotlivci?

Cimický, Fero, Weinstein, Wollner, Maxwelllová... vyjmenovává je na prstech Predátoři zastávající významné společenské pozice. Jejich moc jim umožňovala dlouhodobě páchat násilí. Kolik dalších bezejmenných predátorů je ještě na lovu?

Proč spolupracujícím nevadí zneužívání moci, kterého se dopouští, nebo ho minimálně respektují u ostatních? Nevnímají snad, že svým přístupem umožňují zneužívání? Je sekání prestižních projektů na tolik otupující, že nemají energii vymezovat se vůči množství manipulace, falešných příslibů a lisování? Zneužívání v institucích mi totiž připomíná lisování džusu: Když chcete džus, pomeranč je pro vás jenom zdroj. Musíte ho násilně vylisovat, abyste dostali džus. Přepůlíte pomeranče, vymačkáte šťávu a pak vás zajímá už jenom ten džus. To, co zbylo z pomeranče, je pro vás odpad. Připadám si jako ten pomeranč. Úplně vymačkaná.

Je pro mě těžké se smířit s tím, že moje naivita a víra v dobro v lidech umožňuje zneužívání projektu i lidí, kterým na něm záleží. Instrukce si bez zaváhání přivlastňuje zásluhy a úspěchy. Viníka čehokoliv naopak vždy hledá mimo sebe. Zřetelně slyším poplácávání po ramenou. Dělá se mi z toho zle. Další významný povedený mezinárodní prestižní projekt v životopise. Další meta na cestě za úspěchem, společenským uznáním a postavením. Ano, jsme dostatečně důležití, dostatečně dobří. Na jak dlouho uspokojí ego takové poplácání?

Nemůžu se dočkat, až z toho dehtu vylezu. Neumím si představit v něm dlouhodobě zůstat. Vyplatí se jim to? Má moc takovou hodnotu? Mají také obavu z toho, že někdo přijde a rozfouká to peří, které se usilovně snaží ignorovat?

RICHARD III. | VLADIMÍR POKORNÝ | FOTO ZE ZKOUŠKY

Spravedlivé nebo křivé obvinění?

- napište obžalobu i obhajobu -

*- inspirační zdroj | **Go Back for Murder** -*

Klára Vučičová

Vášnivá studentka bohemistiky a italianistiky, která si občas ráda oddechne od věčné (ale skvělé!) teorie praxí při psaní povídek. Kromě toho taky ráda zabíjí čas studováním základů jazyků, na jejichž mluvčí ale při procházce Prahou jen stěží natrefí – snad na jedné z mnoha cest?

Příspěvek, který získal nejvíce hlasů poroty za celý 9. ročník

Dospělé pohádky pro děti

Klára Vučičová

Byl jednou jeden domeček. Všichni jsme si v něm docela pěkně žili, ale pak jsi to hnízdo opustil. Statika prý není pro tebe, musíš z toho ven, přejít hory, přebrodit divoký řeku. A od té doby je i ten náš vztah tak trochu dobrodružnej, plnej kamení, v neustálém ohrožení, že vypadne z otevřeného okýnka rychlíku. Nebo přeplněného couráku, to je vlastně docela jedno. Prostě vypadne a bude fuč.

Celou cestu mlčeli. Zas tak dlouho to nebylo, od nejbližší čárky pobřeží, super místa pro jejich víkendový výlet, je to k tomu cihlově červenému městečku zhruba půl hodiny, čtyřicet pět minut nanejvýš. I to ale někdy stačí, aby během jízdy někdo vytáhl nůž a pobodal spolujezdce, nedávno se to stalo – když o tom četla v novinách, proběhla jí hrůza, tím spojem přece jezdí z práce, co když to byl on, co když teď někde sám leží obklopený nemocniční bělobou a pípajícími přístroji. Sám, sám, úplně sám, protože já jsem odjela.

Jejich letní jízdu ale čepel nože nerušila, i když ani ta se jí v tu chvíli nezdála o moc ostřejší než to ticho, ty pohledy, jež vrhal všude kolem ní. *Ještě mě postav před terč, dej mi pásku přes oči a jablko do huby, debile.* Snažila se číst, co se v něm dělo, ale moc úspěšná nebyla – dokázala s jistotou určit jen to, že byl pěkně nasranej. I když ho za posledních pár let viděla jen párkrát, naprosto jasně si pamatovala, že funguje podobně jako nášlapná mina. To, že zatím nedošlo k explozi, ani v nejmenším neznamená, že unikla újmě. To, že je ta mina až v protějším rohu vagonu, ještě neznamená, že jí, až na to dojde, neutrhne třeba končetinu. Protože ta mladá, hloupá na ni šlápla. A krok zpátky už jí nepomůže.

Za upatlanými okýnky se rýsovalo maloměstské nádraží se svými maloměstskými nádražními opilci. Jemný hlas ohlásil drsnou němčinou název severského rodiště jejího otce a ona věděla, že teď už jí před ním barikáda několika volných sedadel neochrání. Při výstupu z vozu se za ní ale ani neohlédl, neexistovala, mířil rázně k bytu své matky. Měla ještě chvílku na to přehodnotit, jestli v té směsi vzpomínek přece jen něco neopomněla. Narativ byl do té doby přece jasný. Zlý černokněžník a nevinná panna ve věži. Když tu pannu ale z věže vysvobodily rozvodové papíry, černokněžník ztratil svou roli, aniž by přijal novou, protože se zkrátka jako kouzlem vytratil. Teď se ale znovu objevil ve snaze vydobýt si dávno ztracené právo na vlastní verzi příběhu a linii toho jí známého tak pokrucoval a místy gumoval, až se pohádka jejího dětství dočista rozpadla. Má ten příběh vůbec nevinnou pannu a černokněžníka? A jestli, kdo je kdo? Bloudila zamlženými roky a nebyla s to rozdat role, natož k nim napsat scénáře.

Cestu vedoucí přes titěrná náměstí, park a po drobném bulváru mezi obchody v drobných činžácích vyměřovaly jeho těžké kroky. Před kostelem, kde zrovna končila nedělní mše, ale zrázu ustaly. Prudce se k ní otočil a aniž by počkal, než k němu jako husička přicupitá těch několik metrů, jimiž si od něj dosud zachovávala bezpečný odstup, vykřikl: „Si úplně stejná jako vona, víš to? Si úplně stejná jako ta vaše máma.“ Nic nechápající Němci se otáčeli, na vyřvávanou turečtinu už byli dávno zvyklí, ale co je tohle za jazyk? Ruština to není, ne?

Byla vážně jako její máma? Ta, která pro ni ještě do včerejška byla domovem, vůní koláčů? Jako ta, jejíž detailní interpretace o něm a jeho kouzelnickém vypaření se jako pára nad hrncem měla zaryté do morku kostí? Jako ta, jejíž detailní analýzu teprve včera během několika minut rozložil na batolecí žvatláni, slova s absencí vztahu ke skutečnosti?

Snažila se vymyslet odpověď. Takovou, která by nedovedla jeho krev k varu, ale on byl rychlejší: „Tak vypadni! Nechceš tu být? No tak do prdele jed! Pučil sem si kvůli tobě motorku, že pojedem zejtra zase na výlet. Si ale stejná kráva jako tvoje máma, seber si ty svoje kufry a vypadni!“ Pak se dal do chůze oněmělým náměstím a ona ve vleku za ním, už aby byli u babičky. V chodbě malého činžáku raději mlčel, sousedům představení dělat nechtěl, to se nesluší.

Oba beze slova vešli do staromódně zařízeného bytu jeho matky, její babičky. „Jste zpátky nějak brzo, ne? U moře byla zima? Máte hlad?“ Osmdesátiletá žena se nic netušíc přišourala šeptavými kroky z obývacího, kde stihla během jejich nepřítomnosti spolknout celou knihu. Nečetla ji už předtím? Neví, všechno už se jí to zdá stejné. Vono je to vždycky všechno stejné. Fakt jak přes kopírák.

Oba mlčeli, pak se ujal slova on: „Vona chce jet zpátky do Berlína za tím svym, prej je tady z toho nějaká zmatená. Stejná jako její máma!“ Popadla batoh i tašku a spěchala s nimi ke dveřím. Když si konečně nazouvala boty, zarazil jejich vztahu poslední, tentokrát čistou, ostrou ránu: „Tohle už je naposledy, rozumíš? Tentokrát je to definitivní. Už ani ty alimony si nebudeš brát.“ Stále se jí nedařilo zorientovat se v těžké lavině slov, nevěděla kde je nahoře a kde dole, jen se zmateně rozhlížela. Vážně se tohle děje? Vážně se tohle zase děje? Hodila si tašku přes rameno a s pohledem upřeným do babiččiny situaci nechápající, ale přesto rozezlené tváře, tiše zabouchla dveře. Nezmohla se na to vydat ze sebe byť jedinou hlásku. Odpovědí jim byla jen jedna splašená slza, která jako utržená ze řetězu utekla zpod jejího dolního víčka a šup šup, už si to štrádovala po tváři dolů a mávala na něj – podívej, tady, tady, tady jsem. Ale on jí zpátky nezamával.

Ona procházela kolem kostela – dav před ním úderem dvanácté dostal rozhod a zatím se stihl rozutěct do nejbližších pekáren ulovit ty nejpovedenější kobližky s cukrovou polevou a jablečné koláčky s drobenkou. Heč, na mym je víc skořice! Zastavila se několik metrů před kostelní věží a se zvrácenou hlavou hleděla na její rozpíjející se střešní okno. *Tak kdo to byl? Kdo to z něj ty dlouhý roky vyhlížel rytíře? Kdo sbíral po nekonečná léta odvalu skočit a nečekat věčně*

na vysvobození? Stával tam šlechetný princ v područí ošklivé čarodějnice nebo nevinná panna držena v okovech zlého černokněžníka? To přece záleží na tom, koho se zeptáš, hloupoučká.

Dala se opět do chůze. Nebrečela, před cizíma to naštěstí neuměla. Zato z oblohy se spustily vodopády, zexotičtující na severní Evropu už tak dost tropické počasí. Děšť se mísil s jejím potem, všeobecné rozrušení rozutíkájících se Němců pod deštníky zas s jejím niterním rébusem. Tak se sakra rozhodni, vzpomeň si, jak to bylo! Doteky kterého z těch dvou ti byly něžným laskáním a čí ti na tváři zanechávaly ohnivě otisky? Čí objetí ti bylo útulným pokojíčkem a čí studeným žalářem? Tak ty pořád nevíš?

Nevěděla. Nádraží měla na dohled. Vůni z přepychových pekáren už nechala za sebou. Město ji zanechalo napospas oparu nádražního kebabu a zápachu levné kávy. Do paže se jí zařezávala kožená poutka cestou těžkoucí tašky. Nic mimo to ale nebylo jisté – představu budoucnosti i přítomnosti jako by rozpíjela sága jejího dětství, fantastická, zkorumpovaná, využívaná v zájmy jednoho i druhého. A kdyby tam byl třetí, i ten by si kus převyprávěl po svém.

Protože vedle dětí jsou také rodiče věčnými pohádkáři, svalujícími noční křupání v domě na pracující dřevo. Živé noční můry na hororové filmy místo večerníčku. Vlnící se záclonu na průvan, vždyť jsi zase nezavřela okno do světlíku. Temnou postavu v koutě na dětskou fantazii. I rodiče jsou věční pohádkáři, obviňující z křiku, ran i podrazů jeden druhého. A až si každý vytvoří svůj vlastní příběh, my děti si ten, jenž je psaný v kultivovanějších strofách, vybíráme a jako středověcí trubadúři ho dokola zpíváme svému okolí, *můj táta byl debil a ona celkem hodná, má máma byla kráva a on byl celkem hodnej*, putující od místa k místu, dokud nás nepřesvědčí natolik, že ho učiníme znělkou našich vlastních dětských vzpomínek. Tak který si vybereš? Zůstane tvůj otec dobrodružným vrhačem nožů, nebo zbraň vložíš do ruky matce? Anebo ji necháš oběma?

To je na tobě. Protože pravdu už nikdo nezná. Pravda umřela s utichnutím každého výkřiku a dozněním každé rány. Rozplynula se v jednotlivé variace.

Nastoupila do plného vozu, dveře se za ní s pípáním dovřely a vlak zamířil dál na jih, kde bude na věčnost zmatená dívka pokračovat ve zpěvu těch známých hluboce středověkých melodií.

Hana Hermanová

Hana Hermanová se narodila v roce 1984 v Podkrkonoší v rodině elektrikářů a učitelů se zálibou ve spiritismu. Dětství v kraji bratří Čapků a Boženy Němcové by ji bývalo mohlo nasměrovat na literární dráhu, ale nestalo se tak. Alespoň ne hned. Studovala práva a mezinárodní politiku v Praze, Německu a ve Francii (ve městech na severu, kde hodně pršelo). Žije v Belgii, kde taky hodně prší, ale často je vidět duha. Strašně nerada ráno brzo vstává a bojí se bouřky. Má ráda černobílou fotografii, Deborah Levy, pokoj č. 156 v hotelu Pupp, gumové medvídky a koktejl Pornstar Martini. V období dospívání hrála amatérské divadlo, v dospělosti se stala amatérskou spisovatelkou díky online kurzům Psaní podle Lustiga. Doufá, že se jednu proslaví jako Elena Ferrante a koupí si menší palác v Římě. Nebo alespoň domeček od Kotěry.

Nemáte právo

Hana Hermanová

„Poté odešel z rodného města na studia do Prahy a tam ho velmi ovlivnil profesor XY.“ Tuhle větu jsem vždycky četl v životopisech slavných, takhle jsem si to představoval. V osmnácti jsem odešel z rodného maloměsta na studia do Prahy. Bába Kaňkovská ze studijního nám v narvané velké aule první den doporučila, ať používáme deodoranty, protože někteří studenti smrdí. Profesoři četli ze svých vlastních skript monotónním hlasem přerušovaným občasným mlasknutím. Moji spolužáci, kteří ještě v říjnu vypadali jako normální lidi, začali na začátku druhého semestru chodit v kvádru a s kufříkem. Po prvním roce na fakultě jsem o právu nevěděl víc, než jsem se naučil na maturitní otázku ze základů společenských věd číslo 24, tedy že právo je minimum morálky. Zato jsem znal letopočet přijetí zákona na plašení vrabců přijatého za Marie Terezie a uměl jsem latinsky zazpívat Na tom pražském mostě konvalinka roste. Takhle jsem si to nepředstavoval.

Na profesora Douchu jsem narazil až ve druháku. Na rozdíl od svých spolužáků zblblých sledováním detektivek mě nezajímalo trestní právo. Výběráky jako Psychologie zločinu a Praktická kriminologie nebyly pro mě. Na zoufale pomalém počítači v knihovně jsem si projížděl vypsané volitelné předměty. Církevní právo, Konkurz a vyrovnání, Právo cenných papírů. Asi nastal čas přiznat si, že mě právo nezajímá vůbec. Nakonec jsem si zapsal Vybrané kapitoly z filozofie I. Doucha byl pro mě zjevení. Na přednáškách nečetl nic a mluvil spatra. Ptal se a poslouchal. Místo skript nám doporučil číst Amose Oze. Našel jsem svého profesora XY. S ním byla Praha a fakulta úplně jiná. Řekl nám, ve kterém domě v Pařížské byl bordel, kde hrál mladý Mahler na piano. Naučil nás chodit do Blatouchu a pít bílý svařák s rumem. Jen kvůli němu jsem začal kouřit. Ukázal nám obrys černé orlice v učebně č. 220, který tu zůstal ještě z války, kdy bylo v budově fakulty velitelství SS. „To zlo, milí kolegové, tu v těch stěnách pořád je.“ Naučil mě chodit jíst místo do menzy do Casa Blue na polední menu. „Zatímco brněnská práva smrdí pozitivismem, pražská smrdí tak akorát menzou.“ A nakonec mi Doucha v jedné z našich pozdně večerních diskuzí odhalil, co už jsem stejně dávno věděl, když se na mě dlouze zadíval, píchnul prstem do vzduchu a rezolutně prohlásil: „Z vás, milý kolego, právník nikdy nebude. Na to já mám čuch. Nechcete radši dělat něco užitečného?“

O prázdninách jsem na Douchovo doporučení přelouskal Heideggerovo Bytí a čas a všechny tři díly Původu totalitarismu od Arendtové. V září jsem po zásluze rupnul z Mezinárodního práva veřejného. Poslední opravný termín jsem měl v říjnu. Máma doma lomila rukama, že ona to říkala, že jsem měl radši jít na pajdák. Dva roky mě v Praze živí a možná to nakonec bude k ničemu, jestli mě vylejou. Noc před zkouškou jsem si uvařil konvici zeleného čaje, nešel spát a donutil se konečně přečíst ty otravný skripta. Klaplo to, za tři a s odřenýma

ušima, ale mohl jsem do třetáku. Napsal jsem esemesku mámě, že může být v klidu. Plánoval jsem jít se v klidu dospat na kolej a doufal, že spolubydlící Matěj, kterej do mě pořád něco kérije svou spisovnou hlomoznou moravštinou a chmatá na moje věci prackama mastnýma od chleba se sádlem a škvarkama, tam ještě nebude. Zastavil jsem se ještě u nástěnky s inzerátama na brigády. Ne, že by se mi chtělo jít dělat cvičenou opici do nějaký advokátky, pořád jsem doufal, že mi Doucha časem nabídne místo povvěda. Ale mámě by to fakt bodlo, kdybych jí už nevisel na krku. Uprostřed nástěnky visel plakátek s Douchovou fotkou. Protřel jsem si unavené oči, mozek stále zavalený namemorovanými údaji o mezinárodní arbitráži to nestíhal pobrat. Srdce se mi rozbušilo. To bude ten zelený čaj. „Udavač a spolupracovník STB na pražských právech. Jak dlouho to bude vedení fakulty ignorovat? Žádáme okamžité propuštění. Deset let po revoluci nemá takový člověk na vysoké škole co pohledávat. Podepsán: Pavel Koxsa, Studentský spolek Alia Lex“ Doucha, můj Doucha? To musí být nějaká strašná blbost. Ale nebyla.

Věděl jsem, že druhý den večer má mít Doucha přednášku vedle na fildě, občas jsem tam na něj chodil. Patočkův odkaz české filozofii se to jmenovalo. Estébák bude přednášet o Chartě, ta ironie. O půl sedmé jsem byl na místě, posluchářna byla narvaná. Kromě obvyklých holek ve vytahaných svetrech a obrýlených intošů tu byli ještě další lidi, které jsem na fildě normálně nevidal. Á, přišli se podívat na veřejnou popravu. Jako konec konců i já. Doucha došel za katedru pomalým nejistým krokem. Je snad úplně namol, myslel jsem si. V podpaží si nesl místo obvyklých bichlí a stohů papírů jen časopis Aspekt. Na titulce byla jeho fotka, viděl jsem ještě nadpis: „Profesor konfident.“ Chvíli se na nás na všechny díval zarudlýma očima. Sklopil jsem zrak, nechtěl jsem se s jeho pohledem potkat. Byl jsem rád, že jsem si sednul doprostřed a ne úplně dopředu jako obvykle, a že jsem byl v relativním zákrytu za vysokým blondýnem. „Nemáte právo, nemáte žádné právo mě...!“ věta zůstala nedořečená. Časopis spadnul Douchovi na zem. Odešel z posluchárny, aniž by za sebou zavřel dveře.

Aspekt jsem si přečetl cestou domů ve vlaku. Bylo to horší, než jsem si mohl myslet. Doucha během svých studií v padesátých letech donášel na své spolužáky. Žádné nevinné informace, aby se vlk nažral, a koza zůstala celá, ale věci, za které se vyhazovalo ze studií, rodiče těch studentů přišli o práci a někteří z těch, které zradil, šli i do vězení. V článku nechybělo ani vyjádření Pavla Koxsy, předsedy spolku Alia Lex. Pitomeček v nepadnoucím dvouřadém sáčku si hrál na inkvizitora a požadoval razantní akci. Děkan fakulty sliboval okamžitou nápravu. Bylo mi zle od žaludku a nemohla za to jen nová várka Matějovy domácí slivovice.

Práva jsem dostudoval jen kvůli mámě. Když mi šla na promoci do Karolina, měl jsem sto chutí jí říct, ať si ten diplom nechá zarámovat, že je stejně spíš její než můj. Ale když jsem ji viděl, jak se v restauraci hotelu Paříž spokojeně nímrá v harlekýnu a důležitě zdůrazňuje číšníkovi, že její syn právě odpromoval na právníka, neměl jsem to srdce. Na druhou promoci už mi nepřišla. S tím, že

jsem se ve čtvrtáku zapsal ještě na filmu na jednooborovou historii, tiše nesouhlasila. Zato jsem si na své druhé promoci všimnul, že Magda, která pro tuhle příležitost vyměnila vytahaný svetr za šaty na špagetová ramínka v barvě berlínské modři, vypadá docela k světu. Pozval jsem ji na oslavu do restaurace hotelu Paříž. Když jsme byli v jedenáct večer poslední hosté, rovnou jsem se zeptal, jestli ještě nemají volný pokoj. Měli.

Právníkem jsem se narozdíl od Pavla Koksy, který je dnes ministrem spravedlnosti nové vlády, skutečně nestal. S Magdou jsme se odstěhovali do Sudet. Máma nadává, že to má daleko, když chce vidět vnoučata. Děláním archiváře a občas mi publikují nějaký článek v Ďasu. Píšu o místních politických procesech z padesátých let, ale dneska už to moc nikoho nezajímá. Jednou jsem narazil na složku s nápisem Proces Miroslav Doucha st. Odsouzen k trestu smrti oběšením za podvracení republiky. Matka Antonie Douchová – deset let těžkého žaláře. Syn Miroslav Doucha ml., student na PrF UK, spolupracuje. Ve spisu k tomu byla ještě rukou dopsaná poznámka: Pro snížení matčina trestu je ochoten udělat cokoliv, nutno vytěžit.

GO BACK FOR MURDER | NICOLE TISOVÁ, MATYÁŠ DARNADY | FOTO ZE ZKOUŠKY

PŘÍLIŠ DRAHÝ JED | ZUZANA ŠČERBOVÁ, VLADIMÍR POKORNÝ

LIBERTIN | JAN MALÉŘ, DOROTA KLEMENTOVÁ

RICHARD III. | MARTIN STRÁNSKÝ

GO BACK FOR MURDER | ANDREA MOHYLOVÁ, MAREK MIKULÁŠEK

Zdeněk Janál

dramaturg činohry DJKT, předseda poroty Literární kavárny

Po studiu pražské DAMU (obory Režie-dramaturgie a Dramaturgie činoherního divadla) působil šest let jako dramaturg v angažmá ve Východočeském divadle Pardubice, v letech 2017 až 2019 také jako dramaturg Městského divadla v Mostě, kde se podílel na dramaturgii divadelního festivalu Young for Young. Dramaturgicky dosud připravil více než 50 divadelních inscenací napříč žánry a přes 30 scénických čtení. Překládá divadelní hry z němčiny (*Těžkej nářez* – T. Baum, *Homevideo* – J. Braren, C. Fischer, *Faulovaný útočník* – G. Menke-Peitzmayer, *Tvůj život patří mně* – C. Fischer). Zdeněk spolupracuje s různými

kulturními organizacemi, festivaly (např. Divadlo mezi knihami) a pravidelně působí také jako porotce a lektor přehlídek amatérského divadla i recitace. Vlastním nákladem vydal knihy *EXtrAkty* a *Pocta Kuběnovi*. V letech 2014 a 2015 byl pedagogem jevištní praxe hudebně-dramatického oddělení Pražské konzervatoře. Na pražské DAMU se také věnoval doktorskému studiu v oboru Scénické tvorba a teorie scénické tvorby. V současné době působí jako dramaturg činohry DJKT.

Jan Sojka

básník, pedagog

Vystudoval bohemistiku a historii. Věnuje se próze i poezii. S téměř dvacetiletou kantorskou praxí se vyrovnává v románu *Učitel je ve třídě sám* (Artes Liberales, 2018). Je autorem čtyř básnických sbírek, z nichž ta poslední *Sesuv noci* (Weles, 2019) vyšla také v překladu Eriky Abrams v Paříži – *Éboulis de nuit* (Revue K, 2019). Je zastoupen ve sborníku věnovaném Ludvíku Kunderovi *Bezpodmínečné horizonty* (Weles, 2010) či v antologii *Krátká báseň* (Protimluv, 2020). V povídkovém souboru *Rodina a jiné regály* (Host, 2020) zachycuje „svoji generaci“ v pasti karantény, která mnohé donutila přestat si lhát o vlastním životě.

Jakub Doubrava

herc, režisér Českého rozhlasu

Rodák z Českých Budějovic absolvoval DAMU – obor herectví na Katedře alternativního a loutkového divadla. Ztvárnil hlavní roli v televizním filmu *Kousek nebe* režiséra Petra Nikolaeva, hostuje v Jihočeském divadle v inscenaci *Saturnin*. Jako režisér Českého rozhlasu se věnuje zejména literárním pořadům. Založil a tvoří Kabaret Kajbar a experimentální divadelní skupinu TEArTR RAJDO. Je autorem veřejných pořadů *Četba na přání* (České Budějovice) a *Cafe Jednorožec* (Klatovy), příležitostně porotcuje recitační a divadelní přehlídky.

Apolena Veldová

umělecká šéfkyně činohry DJKT

Členka a od sezóny 2019/2020 zároveň umělecká šéfkyně činoherního souboru Divadla J. K. Tyla se na Literární kavárně podílí už od jejího počátku, přičemž v posledních letech je také součástí odborné poroty. V minulých ročních přípravách finalistů formou workshopů mimo jiné i na veřejná čtení a její zásluhou dostal Galavečer Literární kavárny punc profesionality a jedinečnosti. Po absolutoriu Pražské konzervatoře nastoupila Apolena do činoherního souboru dnešního Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde účinkovala také v Komorní scéně Aréna. K jejím klíčovými rolím zde patřily Desdemona v *Othellovi*, Rosalinda v *Jak se vám líbí*, Kateřina ve *Zkrocení zlé ženy* a další. Za Emilii Marty z *Věci Makropulos* (1995) se objevila v užší nominaci na Cenu Thálie. Po působení v pražském Švandově divadle v letech 2002–2013 nastoupila již jako zralá herečka do činohry DJKT, kde od té doby osobitě ztvárňuje role nejrůznějších charakterů. Na pražské a ostravské konzervatoři a na DAMU v Praze vyučovala herectví a jevištní řeč.

Soňa Kratochvílová

manažerka PR & Marketingu, Ottobock CZ

Vášnivá čtenářka a členka souboru JakoHost divadla Dialog v Plzni vystudovala obor Cizí jazyky pro komerční praxi a Teorii a filozofii komunikace na Západočeské univerzitě v Plzni. Na začátku roku 2023 pokřtila svoji básnickou prvotinu *Filé ve větvích*. Kromě knih a divadla se věnuje zpěvu – působí v plzeňské gypsy jazz kapele Džangobells.

Irena Henzl Velichová

produčnická, režisérka, herečka a básnířka

V roce 2008 jí v edici Pro libris vyšla básnická prvotina *Dopisy k němu*. Na konci roku 2022 byla vydána ve vydavatelství ArtKrist její nová básnická sbírka *Jádro škrábej* s ilustracemi výtvarnice Bány Lišky Karpíškové. Svě básně publikovala v literárních časopisech a sbornících v Čechách a na Slovensku. Jako další způsob sebevyjádření a reflexe okolního světa využívá kromě literatury nový cirkus nebo divadlo. Žije ve Starém Plzenci a ráda si dá dopoledne dvě kávy za sebou.

LITERÁRNÍ KAVÁRNA

2024/2025

Divadlo J. K. Tyla vyhlašuje další ročník literární soutěže Literární kavárna 2024/2025. Soutěž je určena pro všechny, kteří se věnují psaní nebo s ním chtějí teprve začít. Jednotlivá kola soutěže na sebe nenavazují, zájemci se tedy se svými texty mohou přihlásit do libovolného z nich.

Soutěžít se bude opět ve dvou kategoriích. V juniorské – 14 až 26 let a seniorské – od 27 let výše.

TÉMATA

I. kolo

SEXUÁLNĚ MOTIVOVANÉ NÁSILÍ

dramatický dialog

Inspirační zdroj: *Souhlas*

II. kolo

VE SVĚTĚ FANTASY

povídka s prvky absurdity

Inspirační zdroj: *Maškaráda*

III. kolo

HLEDÁNÍ VLASTNÍ IDENTITY

deníkové zápisky

Inspirační zdroj: *S barvou ven*

IV. kolo

SVATBA JAKO PŘÍLEŽITOST

PR sada – copywriting, příspěvky na sociální sítě, komplexní reklamní a nabídkový list svatební agentury

Inspirační zdroj: *Figarova svatba aneb Bláznivý den*

Veškeré informace včetně uzávěrky jednotlivých kol najdete na webových stránkách literarnikavarna.djkt.eu.

DJKT•

DIVADLO J. K. TYLA V PLZNI

Vydalo Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, příspěvková organizace,
za finanční podpory MK ČR a Plzeňského kraje.
Zřizovatelem divadla je statutární město Plzeň.
Ředitel DJKT doc. MgA. Martin Otava, Ph.D.

Grafické zpracování a sazba: Miroslav Herejk
Fotografie z inscenací DJKT: Irena Štěřbová
Portrétové fotografie: soukromé archivy účastníků
Tisk: AZUS Březová, s. r. o.

www.literarnikavarna.cz | www.djkt.eu

Kulturní Plzeň

PLZEŇSKÝ KRAJ